

erdélyi riport

H Í R M A G A Z I N
(46.) SZÁM – 2014. OKTÓBER 31.

Közös dolgaink
pódiuma | AKTUÁLIS

Hosszú élet egy szép,
új világban | INTERJÚ

A főtér, amit
szégyellhetünk | TÁRSADALOM

Interjú Jónás Vera énekessel

Az energia utat tör

FELOLVASÓSZÍNHÁZI ELŐADÁS

Nagy Ignác: Tisztújítás

Rendező: Kövesdy István

Szereplők: Panek Kati, Keresztes Sándor, Csutak Réka,
Kicsid Gizella, Molnár Levente, Dimény Áron, Váta Loránd,
Laczkó Vass Róbert, Balla Szabolcs, Bodolai Balázs,
Orbán Attila, Szűcs Ervin, Farkas Loránd, Sigmond Rita,
Vatány Zsolt, Fogarasi Alpár, Marosán Csaba, Buzási András

November 4-én, kedd este 7 órakor

A Kolozsvári Állami Magyar Színház stúdiótermében

www.biletmaster.ro

tartalom

HETI MÉRLEG

4–6 A hét hírei

Szűcs László: Mit generál Grama?

AKTUÁLIS

7–9 Cseke Péter Tamás: Közös dolgaink pódiuma

„Politikai kérdésektől nem szoktam zavarba jönni” – villáminterjú Kelemen Hunorral

10–11 Cseke Péter Tamás: Ügyek gyűrűjében Ponta kampánya

HÁTTÉR

12–13 Parászka Boróka: Orbán a tét – forgatókönyvek a magyar diplomáciai válságra

INTERJÚ

14–15 Kustán Magyar Attila: Hosszú élet egy szép, új világban – István Zoltán amerikai elnökjelölt, a Transzhumanista Párt alapítója

TÁRSADALOM

16–17 Borsi Balázs: A főtér, amit szégyellhetünk – a nagyváradi Szent László tér átépítéséről

TÉKA

18 Parászka Boróka: Nyitott nemzeti irodalom – Elek Tibor könyvbemutatója Marosvásárhelyen

NÉZŐPONT

19 Szilágyi Aladár: Csángó csapdahelyzet

RIPORT

20–21 Tasnádi-Sáhy Péter: „Sámuel” az érmelléki gyerekekért

INTERJÚ

22–23 Tasnádi-Sáhy Péter: Az energia utat tör magának – Jónás Vera énekes

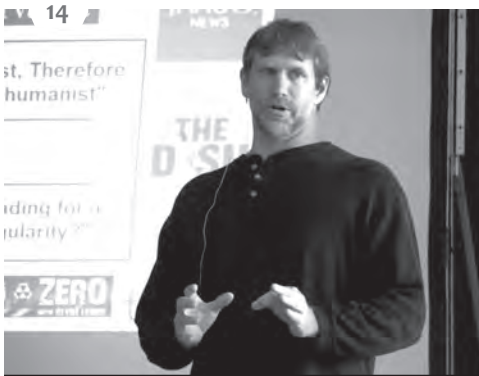
THALIA

24–25 Ivácson András Áron: A macska is hazudik – Tennessee Williams bemutató Sepsiszentgyörgyön

JELENSÉG

26 Varga Melinda: A jó irodalom mentális kábítószer – Karácsonyi Zsolt új versei a Bretter körben

CÍMLAPFOTÓ: UNGVÁRI OSKÁR

ERDÉLYI RIPORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 42. (546.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZÜCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

MUNKATÁRSAK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER,
BORSI BALÁZS

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ SZERZŐK: GÁL MÁRIA,
KÖRÖSSI P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI
FERENC, SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY
ISTVÁN, VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL

DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓ

A KÓS KÁROLY AKADÉMIA ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA

ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),

MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.

MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:
3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA
8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRADI

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ **Több ezren tüntettek** vasárnap délután Budapesten az Orbán-kormány által tervezett internetadó ellen. A pártok hivatalos részvétele nélküli megmozdulás résztvevői később a Fidesz Lendvay utcai székháza elé vonultak, régi informatikai eszközökkel dobálták az épületet, s európai zászlót húztak fel. A rendőrség nagy erővel vonult fel, a tömeg egy része a demonstráció után sem akart távozni.

■ **Amint véget ér a mandátuma,** Traian Băsescu beiratkozik a védnökségével létrehozott Népi Mozgalom Pártjába (PMP). Ez maga az államfő jelentette be az EU-csúcsra utazása előtt. Băsescu ugyanakkor cáfolta azokat a spekulációkat, miszerint a korábbi felfüggesztéseire hivatkozva meg szeretné hosszabbítani a mandátumát. „Bármilyen történik az elnökválasztáson, az én mandátumom december 21-én éjjélkor lejár. Semmilyen alkotmányos alapja nincs a mandátumom akár egy nappal történő meghosszabbításának” – mondta az államfő.

■ **A jelenlegi elnök** pártja nyert Ukrajnában a vasárnap megrendezett előre hozott parlamenti választáson. A Poroszenko államfő mögött álló pártszövetség a szavazatok 23,2 százalékával végzett az első helyen. A második legtöbb voksot, a szavazatok 20,7 százalékát Arszenyij Jacenyuk kormányfő pártja, a Népi Front kapta. Új parlamenti erőként kerül be a harmadik legnagyobb pártként az előbbiekhöz hasonlóan európai integráció párti, a leMBERGI polgármester vezette Önszervezés nevű párt 13 százalékos támogatottsággal. Nyolc százalékat kapott a Régiók Pártjából kivált politikuskok által alapított Ellenzéki Blokk, s bejutott még további három párt, köztük Timosenko Haza pártja.

Hivatalban a Juncker-bizottság

Kinevezte az Európai Unió állam- illetve kormányfőiből álló Európai Tanács a Jean-Claude Juncker (fotó) vezette Európai Bizottságot. A kinevezés értelmében a bizottság mandátuma 2019. október 31-ig szól. Az Európai Tanács azt követően nevezhette ki a testületet, hogy az Európai Parlament bizalmat szavazott az új összetételű bizottságnak. Az Európai Bizottság legfőbb feladata, hogy a „szerződések őreként” betartassa az uniós jogot, emellett az uniós jogalkotás fék- és egyensúlyrendszerében az egyetlen szervezet, amely javaslatot tehet új uniós jogszabály megalkotására, amelyet a tagállamok képviselőiből álló tanácsnak és a közvetlenül választott Európai Parlamentnek is el kell fogadnia.

A brüsszeli testületnek 28 tagja van, minden tagállam kormánya egy-egy főt jelölhet a testületbe, akik kinevezésüket követően szigorúan nem hazájukat képviselik, hanem az összeurópai érdeket kötelesek szem előtt tartani, munkájukat függetlenül kell végezzék, utasítást sem kormányoktól, sem más szervezettől nem fogadhatnak el, s nem is kérhetnek.

Az Európai Bizottságban Romániát Corina Crețu régiófejlesztési biztos, Magyarországot Navracsics Tibor oktatási, ifjúságpolitikai és sportügyi biztos képviseli.

Navracsicsnak eredetileg a kulturális, oktatási, ifjúságpolitikai és uniós polgársági felelősségi területet szánta Juncker. Az EP illetékes szakbizottsági képviselői azonban a jelölt meghallgatása, majd a neki írásban feltett pótkérdések szintén írásbeli megválaszolása után – 15 igen, 10 nem szavazattal, 2 tartózkodás mellett – úgy foglaltak állást, hogy a magyar jelölt alkalmas EU-biztosnak, ám a konkrétan előterjesztett portfólióra való alkalmasságot illetően már 14-en Navracsics ellen szavaztak, 12-en mellette, és 1 képviselő tartózkodott.

A jobbközép néppárti Jean-Claude Juncker a bizottságot előterjesztő beszédében többször utalt is a szociáldemokratákkal való összhang fontosságára. Tett egy olyan, nagy tapssal honorált kijelentést, hogy miközben minden tagország AAA, vagyis kiváló minősítésre törekszik a pénzügyi hitelminősítőktől, „a szociális AAA besorolás ugyanolyan fontos, mint a pénzügyi”. Juncker ígéretet tett arra, hogy még karácsony előtt beterjeszti a már korábban kilátásba helyezett, 300 milliárd eurós beruházásösztönző csomagtervet.

Az új Európai Bizottság az eddiginél strukturáltabb, rétegzettebb testület lesz. Juncker több jogkört adott át alelnökeinek, mint hivatali elődje, José Manuel Barroso. Ezt ő is hangsúlyozta, mondván: a bizottság szerkezeti átszervezésének van

egy nagy vesztese, nevezetesen saját maga, a testület elnöke.

Újabb halasztás a Mikó-perben

A ploiesti-i táblabíróóság november 12-ére halasztotta a Mikó-per tárgyalását – közölte az egyik vádlott, Markó Attila képviselő ügyvédje. A halasztás oka az volt, hogy a bírák hiányosnak ítélték meg a periratot. Ezért felkérték a brassói táblabíróóságot és a buzăui bíróságot, küldjék át azt a döntést, miszerint a pernek a pénzügyminisztérium is részese. „Ha ezek az iratok megérkeznek, akkor valóban elkezdődhet az érdemi tárgyalás” – mondta a *maszol.ro*-nak Eugen Iordăchescu.

Az ügyvéd nem zárta ki, hogy a november 12-i tárgyalás után már jogerős ítélet szülessen az ügyben. „Ha nem is a tárgyalás napján, de azt azt követő napon lezárulhat ez a per” – magyarázta. Közölte azt is, hogy a bírának már meg kellett volna állapítaniuk az egyik vádlott, Marosán Tamás elleni vádak elévülését, de ez sem történt meg.

A buzăui bíróság alapfokon azt állapította meg, hogy jogtalanul szolgáltatott vissza a Székely Mikó Kollégium épületét az Erdélyi Református Egyházkerületnek, ezért alapfokon három év letöltendő börtönbüntetést szabott ki Markó Attilára és Marosán Tamásra, míg Silviu Clim, az igazságügy minisztérium volt jogtanácsosa három év felfüggesztett kapott.

Pontával beszélgetett az amerikai alelnök

Joe Biden, az Egyesült Államok alelnöke telefonon beszélt Victor Ponta kormányfővel a két ország közötti stratégiai partnerséget és a nemzetközi biztonságot érintő kérdésekről. A beszélgetést az

amerikai vezető kezdeményezte. „A két vezető a stratégiai partnerség továbbfejlesztésének lehetőségeiről, annak katonapolitikai és biztonsági vetületeiről, a nemzetközi biztonságot érintő témákról tárgyalt, beleértve az afganisztáni nemzetközi erőt 2015-től felváltó Rolute Support (El-tökélt Támogatás) misszió előkészítését” – olvasható a román kormány közleményében.

A kommuniké szerint Victor Ponta hangsúlyozta, hogy Románia a jövőben is megbízható stratégiai partnere lesz az Egyesült Államoknak, és eltökélt a stratégiai partnerség további erősítésében, fejlesztésében. Az államfői tisztségre pályázó szociáldemokrata kormányfőt újságírók kérdezték arról, hogy az utóbbi napok kormányparti tisztségviselőit érintő ügyek kapcsán Joe Biden szóba hozta-e a korrupció elleni harc folytatását: erre Ponta nemmel válaszolt. Májusban Biden (fotó) személyesen is tárgyalt a kormányfővel Bukarestben, ahol rámutatott: az Egyesült Államok nem hagyja magukra NATO-szövet-

ségeit, a védelmi szövetség tagjai külső agresszió esetén megvédik egymást.

Nemet mondtak Funarnak

Elutasította az alkotmánybíróság Gheorghe Funar független államfőjelölt újabb keresetét, amelyben azt kérte: írassanak nyilatkozatot az államfőjelöltekkel arról, hogy nem voltak titkosügynökök.

A magyarellenességéről elhíresült volt kolozsvári polgármester beadványa szerint a taláros testületnek azt is el kellett volna rendelnie, hogy a jelöltek október 25-éig írásban nyilatkozzanak arról, van-e más állampolgárságuk a román mellett.

Funar (fotó) a beadványban úgy vélekedett: nem kizárt, hogy Románia elnökévé a két magyar jelölt valamelyikét választják, akik „a Románia feldarabolásán és Erdély elcsatolásán ügyködő, revizionista magyar hatóságoknak” fogadtak hűséget, amikor magyar állampolgárságot kaptak. ➤

vezércikk

SZÜCS LÁSZLÓ

Mit generál Grama?

Utolso hetébe fordult a közvetlen vitákat nélkülöző, szafos botrányokban annál gazdagabb elnökválasztási kampány Romániában. A küszködő felek és a külső szemlélők kezhetnek készülni a második fordulóra, ugyanis nem sok jel mutat arra, hogy felborul a papírforma, s nem Ponta jut tovább a hallgatag szász háziúr társaságában.

Még be sem léptünk a szavazófülkébe, máris fenyegetőzni kezdett a szocdem párt székelyföldi szószólója, a krónikus magyarfóbiában szenvedő Horia Grama. Úgy gondolja, sürgősen ki kell majd ebrudalni a koalícióból, illetve a Ponta-kabinet helyére kerülő kormányból az RMDSZ-t, amennyiben november 16-a előtt nem arra buzdítják a magyarokat, hogy Victor Ponta neve mellé pecsételjenek. Viccnek is rossz, hogy Grama egyebek közt a miniszterelnök választási programjának a sebességekkel foglalkozó fejezetére hivatkozik, amiért ugye hálnak kellene lennünk. S amivel csupán egy apró gond akad, annyira szűkszavú, hogy nincs is.

Az elnöki palotába készülő kormányfőnek más csatornákon sem volt mondanivalója a nemzetiségek számára, amit mi sem igazol hitelesebben, mint saját óriásplakátjai, melyeken szinte semmi egyebet nem tudatosít a választókban, mint hogy a nemzeti egység az ő személye körül koncentrálódik a mioritikus térben, a románok nagy egyesülése a rá adott szavazatban materializálódik. A teljesség kedvéért tegyük hozzá, speciális kisebbségi fejezetet Iohannis programjában is hiába keresnénk, nem üzen, nem ígér, nem mosolyog. Viszont az emberei nem is fenyegetőznek hasonlókkal, mint a Kovászna megyei szocdem honatya.

Vegyük komolyan a zsarolást. Miért siessünk a második fordulóban arra a politikusra voksolni, aki kampánymunkája és kormányfői ténykedése mellett inkább vállára vette a kulturális tárca vezetését is Kelemen Hunor felmentése után, csak ne kelljen azt Korodi Attilára bízni, amint azt a távozó miniszterelnök-helyettese kérte tőle. Egyáltalán miféle magyar szimpátiára számít a Minority SafePack otromba kezelése után? Miféle bizalmat feltételez az erdélyi, partiumi magyar szavazóktól az, aki többszöri ígéretei ellenére sem volt hajlandó magyar prefektust kinevezni Maros megye élére? Ettől kerül veszélybe a románok nagy egyesülése? Hogyan reméli a magyar szavazatok tízezreit az a pártelnök, aki nem lép fel következetesen szocdem kollégáival szemben, akik időnként megmegecszenek magyarelles, populistá nyilatkozatokat?

Szemben Grama otromba zsarolásával, a miniszterelnök feltehetően annak is örülne, ha két hét múlva a magyarok inkább otthon ülnének, s nem kellene attól tartania, hogy a magyar-német barátságot öregbíti. Talán jobb is, ha nem rajtunk múlik, félő, hogy öt éve Basescu második mandátumát a párizsi sorban állók mellett a mi voksaink is érlelték. Bármily csábító a mérleg nyelvének lenni, nem bánám, ha ez a küzdelem – az utólagos panaszok hiábavalóságára is gondolva – a román szavazók akarata szerint dőljön el.

Mi elég, ha másodikán megtartjuk Hunor-érékünket.

röviden

■ **Ismét módosítana a tanügyi törvényen** Remus Pricopie oktatási miniszter. A tárcavezető csak arra vár, hogy lejárjon az államfőválasztás és lenyugodjanak a politikai kedélyek. Pricopie szerint a módosítások a jelenlegi törvény tökéletlenségeit javítanák ki, nem érintenék a diákokat, csak a tanfelügyelőségeket és az iskolai igazgatókat. A módosításokat januárban bocsátaná közzé az oktatási tárca. „Nem olyan változtatásokra gondolkunk, amelyekkel a feje tetejére állítjuk az egész tanügyi rendszert” – jelentette ki Pricopie.

■ **Kétszázezer ebola elleni védőoltáshoz elegendő oltóanyagot** bocsáthatnak rendelkezésre a járvány által leginkább sújtott Nyugat-Afrikában 2015 közepéig – közölte Marie-Paule Kieny, az Egészségügyi Világszervezet főigazgató-helyettese. Felgyorsítják a kísérleti ebolagyógyszerek fejlesztését és a fertőzés által sújtott területeken való bevetésüket. A GlaxoSmithKline és a NewLink Genetics gyógyszer-gyártó vállalatok egy-egy kísérleti védőoltása már klinikai tesztelés alatt áll, és öt további ellenszert fejlesztenek ki, amelyek tesztelése 2015-ben kezdődhet meg.

■ **Denis Mukwege kongói nőgyógyásznak ítélte oda a gondolatszabadságért járó Szaharov-díjat az Európai Parlament.** Az EP második és negyedik legnagyobb frakciója, a szociáldemokraták és a liberálisok jelölték a díjra a kongói nőgyógyászt, aki az afrikai ország keleti részén, Bukavuban kórházat alapított, és megerősített nők kezelésére szakosodott. A kitiüntetés odaítéléséről a frakcióvezetők-ből és az EP-elnökekből álló, úgynevezett elnökök konferenciája határozott. A díjátadó ünnepség november 26-án lesz Strasbourgban.

▷ Az alkotmánybíróság egyhangú döntéssel elutasította Funar újabb keresetét, miután már elutasította egy másik, Victor Ponta elleni, a kormányfő állítólagos ügynökmúltjára hivatkozó óvását is. A román média értesülései szerint az alkotmánybírák a döntésnél arra hivatkoztak, hogy a beadvány tárgya meghaladja az alkotmánybíróság hatáskörét. Az alkotmány nem tiltja a ketős állampolgárok megválaszthatóságát, az aktív katonaként és bizonyos köztisztviselőként viszont igen.

Nincs döntés a devizahitelesekről

Annak ellenére, hogy az RMDSZ lassan egy éve iktatta a Parlamentben a devizahitelesekre vonatkozó törvénykezdeményezését, amelyet 2014 júniusában a szenátus is elfogadott, a román pártok még mindig nem tanúsítottak politikai akaratot a tervezet tárgyalására, elemzésére – közölte az RMDSZ.

„Az elmúlt napokban, hetekben több személy is megkeresett, magyarok és románok egyaránt, azzal a kérdéssel, hogy mikor rendeződik a devizahittel rendelkező, fizetésképtelenné vált állampolgárok helyzete. A szövetség már többször is felhívta a figyelmet erre az igen sürgős problémára, az általunk összeállított törvényjavaslat a Képviselőházban van, de egyelőre úgy tűnik mindenkinek fontosabb a kampány, mint a valós problémák megoldása” – idézi a közlemény Cseke Attila parlamenti képviselőt.

Az RMDSZ az egyetlen olyan politikai alakulat, amelynek saját törvénykezdeményezése van a devizahitelesek problémáinak megoldására, amelynek értelmében a devizahitelek visszafizetése a szerződés megkötésekor érvényes valutaárfolyam alapján történ-

ne – mondta még Cseke, aki szerint a devizahitelek kapcsán nemcsak az állampolgárnak, hanem a bankoknak is felelősségük van, a hitelek kockázatát nekik is vállalniuk kell.

Verestóty: nem vagyok érintett

Cáfolta a román sajtóban megjelent értesüléseket Verestóty Attila, melyek szerint köze lenne a 90 ezer hektár erdő törvénytelen viszszaadátásának ügyéhez, amelyben több magas rangú tisztségviselő, többek között Viorel Hrebenciuc ellen is bűnvádi eljárás indult. „Húsz éve próbálnak belekavarni egy olyan dologba, amihez semmi közöm: nem foglalkoztam sem erdőtermeléssel, sem erdőviszszaadással” – jelentette ki a Transindex megkeresésére a szenátor.

Elmondta, a Nagyrománia Párt régi híresztelése, hogy érdekelt lenne az erdőtermelésben, ami időről-időre előkerül a sajtóban. „Csodálkoznak is a kedves kollégák, hogy az ügyészégi tényanyagban sehol sem merül fel a nevem” – mondta Verestóty, aki nem kapott semmiféle megkeresést ez ügyben a DNA-tól. „Soha nem foglalkoztam sem erdőtermeléssel, sem erdőviszszaadással. Egyébként várható volt, hogy ebben az eléggé durva és kimondottan mocskos kampányban megpróbálnak az RMDSZ-ben valamilyen hatással bíró emberekbe belekötni. Korodi Attila környezetvédelmi

minisztert is megemlégtették, pedig nem is tartozik hatáskörébe az erdőügy területe” – mondta a politikus.

Van kérője a Román Postának

A belga Bpost vállalat érdeklődik a Román Posta többségi részvéncsomagja iránt, így a román hatóságok vele folytatnak tárgyalásokat a privatizációról – közölte Răzvan Cotovelea távközlési miniszter. Az állam a posta-vállalat 51 százalékos részvénypakettjét akarja eladni. Egyedüli érdeklődőként a belga vállalat jelentkezett, így a miniszter szerint velük ülnek tárgyalóasztalhoz. A miniszter nem közölt határidőt, hogy mikor várható döntés a belgák ajánlatáról.

A miniszter szerint a postának 100 millió euró tőkére van szüksége, hogy versenyképes vállalattá váljon, de ennyi pénzt a román állam nem tud ráfordítani, ezért a privatizáció az egyedüli járható út. Tavaly ősszel 8,6 millió euró vesztesége volt az állami vállalatnak, most 6,5 millió nyereséget tud felmutatni, ami azt mutatja, jó irányba halad.

A posta részvényeinek 25 százalékát a Proprietatea befektetési alap birtokolja, a román állam 75 százalékos részvénypakettét birtokol a 27 ezer alkalmazottat foglalkoztató cégben. Legutóbb tavaly júliusban halasztották el a Román Posta privatizációját érdeklődés hiánya miatt.

Közös dolgaink pódiuma

Tíz erdélyi város közvélemény-formálói, politika iránt érdeklődő polgárai faggathatták Kelemen Hunor államfőjelöltet a választási kampányban az RMDSZ által szervezett pódiumbeszélgetés-sorozaton. A visszatérő kérdésekre elhangzott válaszokat idéztük fel.

Tíz nagyobb erdélyi városban szervezett pódiumbeszélgetést a választási kampányban az RMDSZ Kelemen Hunor szövetségi elnökkel, államfőjelölttel. A politikus rendszerint egy helyi újságíróval és egy helyi RMDSZ-vezetővel ült asztalhoz, párbeszédüket követően a hallgatóság is feltett kérdéseket. Kelemen Hunor válaszait, fontosabb gondolatait témakör szerint csoportosítottuk.

Az elnökválasztás tétje A sepsiszentgyörgyi pódiumbeszélgetésen Kelemen Hunor elmondta: az elnökválasztások tétje, hogy felmutassák az országról alkotott elképzelésüket, az erdélyi magyarság jövőképét. „Nem tudjuk elfogadni, hogy Románia egynemzetiségű ország, egy nemzet országa”, – mutatott rá a jelölt. Szerinte Európában, a jóléti államokban rendezték a többség kisebbséghez való viszonyát, ez hozzájárult az adott országok stabilitásához. „Ezt kell megtanulnia Romániának is” – mondta a szövetségi elnök. Hozzátette: a nemzeti identitás és kultúra mellett az embereket a jólét, a munkahelyek, a nyugdíjak, az egészségügyi szolgáltatások, a kiszámítható jövő érdeklí leginkább. „Nagy tétje van, hogy Băsescu tíz éve után kit választ Románia az állam élére, mert az államelnök mentalitása kihat a polgárookra is” – fogalmazott.

Székelyföld autonómiája 1918-ban, Gyulafehérváron az erdélyi magyarság hatalmas ígéretet kapott, amelyet azóta sem váltottak be. A bizalom megrendülésének ez az egyik fő kiváltó oka, autonómia-státútumával pedig Románia jelenlegi útkeresésében működőképes megoldást javasolt az RMDSZ – mondta

Kelemen Hunor kampányzáró estje a nagyváradi Filharmónia épületében

FOTÓK: TAMÁS ÁGNES, BANGA-ELŐD ERNŐ

25 év után is attól fél a románság, hogy a Székelyföldet ki akarjuk tépni az ország szívéből

Kelemen Hunor szövetségi elnök a csíkszeredai pódiumbeszélgetésen. „Székelyföld több figyelmet érdemel, mint amennyit az utóbbi időben kapott. Mi ezt is jeleztük ezzel a konkrét elképzelésünkkel, amelynek bemutatása után fellángoltak az érzelmek, és azt tapasztalhattuk, hogy 25 év után is attól fél a románság, hogy a Székelyföldet ki akarjuk tépni az ország szívéből. Nagy félelmeinket és egymás iránti bizalmatlanságunkat kell kölcsönösen felszámolnunk” – jelentette ki a politikus, aki szerint az autonómia a mindennapi élet több területére kiterjedő helyi döntéseket jelent egy olyan európai modell alapján, amely többség és kisebbség viszonyát is, mindkét fél számára megnyugtatóan szabályozza.

Az autonómia gazdasági feltételei kapcsán Kelemen Hunor Gyergyószentmiklóson elmondta: nem tart attól, hogy ez a rendszer ilyen szempontból nem megalapozható. „Amennyiben a helyi adók jelentős része itthon maradna, és ebből tudnánk gazdálkodni, jobban boldogulnánk, mint eddig. Gazdasági szempontból sem szakadnánk el az országtól, de nem kellene Bukarestbe menni ahhoz, hogy jóváhagyást

kérjünk különböző beruházásokra, hanem mindezt helyi szinten döntésünk el” – tette hozzá.

„Ha az autonómiának nem lenne ilyen erőteljes etnikai színezete, és egyesek nem ismételnék folyton, hogy ez kizárólag etnikai színezetű lehet, akkor a Bánságban is lennének olyan többségek, akik ezt felvállalnák. Olyan emberek, akik nem örülnek annak, hogy a térség nem tud fejlődni, haladni a saját lábán, hanem más térségeket kell fenntartania. Ám azok, akik a bánsági autonómiát támogatnák, azt akarnák, amit mi is, tartanak attól, hogy ezt nyíltan felvállalják, mert félnek attól, hogy megbélyegeznék őket” – utalt Székelyudvarhelyen az autonómiával kapcsolatos előítéletekre Kelemen Hunor. Felidézte: terrorizmusnak, terrorszervezet vezetőjének is nevezték már azért, mert bemutatta az RMDSZ autonómia-státútumát. „Később, egy vita során azt tapasztaltam, hogy enyhül a hangulat, ha észérvekkel állunk elő és türelmesen elmagyarázzuk a céljainkat” – jelentette ki a szövetségi elnök, aki a dél-tiroli modellre utalva lényegi különbségként említette, hogy az ott élő közösségek megúszták a kommunizmust. Azt is hangsúlyozta,

▷ hogy Európában a kisebbségek jogait is szabályozni kellene.

A kisebbségi törvény Kelemen Hunort arról is kérdezték Zilahon, hogy mikorra várható a kisebbségek jogállására vonatkozó törvénytervezet elfogadása. „Az autonómiáról szóló jelenlegi vita másik célja az, hogy a román társadalommal ezt az elképzelésünket is el tudjuk majd fogadtatni. Nem tudunk ennek határidőt szabni, hisz egyelőre az érvelés hevületének kell lecsengnie. Biztos

azonban az, hogy az anyanyelv-használat jelenleg 20 százalékos küszöbét le szeretnénk csökkenteni. A törvény azt írja elő, hogy az említett számarány fölött kötelező a kisebbség nyelvének megjelenítése, azt ellenben nem írja sehol, hogy ez alatt a százalék alatt tilos lenne többnyelvűség. Nálunk ezzel a lehetőséggel ritkán élnek, mert nálunk – sajnos – általában így értelmezik a kisebbség jogokra vonatkozó törvényeket” – válaszolta az RMDSZ államelnök-jelöltje.

A románokhoz való viszony

A többségi társadalomhoz fűződő viszony kapcsán Kelemen Hunor Gyergyószentmiklóson a kölcsönös bizalom jelentőségét emelte ki, amely nélkül szerinte nem működik sem barátság, sem házasság, sem a nagyobb közösségek közti viszony, és amely a pénznél is fontosabb. „Láthatjuk, hogy a jól teljesítő európai társadalmakban magas a bizalmi szint, a közösségen belül és a közösségek között is. Amikor jövőnkről beszélünk, amelyet ebben az ország-

„POLITIKAI KÉRDÉSEKTŐL NEM SZOKTAM ZAVARBA JÖNNI”

Az RMDSZ szövetségi elnöke és államfőjelöltje csupán akkor jött egy kicsit zavarba a kampányban szervezett pódiumbeszélgetéseken, amikor a családjáról, magánéletéről faggatta a hallgatósága. KELEMEN HUNORT a rendezvénysorozatról CSEKE PÉTER TAMÁS kérdezte.

Székelyföldön nem a területi autonómiáról kérdeztek a legtöbbet az RMDSZ szövetségi elnökét, hanem a románokkal való viszonyról. Mi volt a cél a pódiumbeszélgetések megszervezésével?

Próbáltunk a régi, betokosodott kampánytalálkozókhöz képest egy új lehetőséget keresni a választókkal való kommunikációra. A cél az volt, hogy a különböző helyszíneken a közvélemény-formálókkal és az érdeklődőkkel megismertessük azt, hogy mit gondolunk 2014 őszén az országról, az erdélyi magyarság jövőjéről, meghallgassuk a véleményüket, válaszolhassunk a kérdéseikre. Ezeknek a beszélgetéseknek a jelentősebb része elsősorban az autonómiáról, a romániai társadalom problémáiról szólt, olyan megoldásokról, amelyek távlatokat nyithatnak. Másrészt mindenütt előkerültek a helyi ügyek. A szatmáriak a szatmári, a csíkiak a csíki problémákat vetették fel, teljesen természetes, hogy az embereket azok a témák ér-

deklik leginkább, amelyek hozzájuk a legközelebb állnak.

Mennyiben tért el egymástól például a szatmárnémeti és a csíkszeredai pódiumbeszélgetés hangulata, tartalma?

Az alap gondolatokat, alapértékeket tekintve nem voltak eltérések. A tartalom nagymértékben függött attól, hogy én éppen milyen hangulatban vagyok, mit emelek ki. Az volt az érdekes, hogy Székelyföldön nem a területi autonómiáról kérdeztek a legtöbbet, hanem a románokkal való viszonyról. Partiumban leginkább a határ menti együttműködések faggattak. Ez megint csak érthető. Ám az alapüzenetét a beszélgetések megtartottuk, ez nem változott.

Hangzott-e el olyan kérdés, amelytől zavarba jött?

Nem kaptam olyan kérdést ezeken a beszélgetéseken, amelytől zavarba jöttem volna. Én az ilyen találkozókon vagy interjúkban akkor jövök egy kicsit zavarba, amikor a magánéletemről, a családomról, a lányunkról kell beszélni. Nem azért jövök zavarba, mert nem beszélek erről szívesen,

vagy nem tudom, hogy mit mondjak, hanem azért, mert e témák annyira a privát világomhoz tartoznak, hogy nem szoktam a nagyközönség elé tární ezeket. A politikus családjának, magánéletének nem kellene úgy előtérben lennie, mint a munkájának, a politikai tevékenységének. Ezért is szoktam ilyenkor egy kicsit zavarban lenni. A legutóbb is kaptam egy olyan kérdést, hogy hol voltam éppen ebben a nagy rohanásban, amikor a lányom elkezdett járni. Politikai kérdésektől azonban soha nem szoktam zavarba jönni.

Gondolom, a helyi szervezők közül nem akar megbántani senkit, de azért megkérdelem: hol érezte a legjobban magát a pódiumbeszélgetések helyszínei közül?

Mindenhol jól éreztem magam. Az utóbbi két-három találkozón meg voltam hűlve, azért ez is befolyásolta a hangulatomat, de ez nyilván nem a helyieken múlt. Azt elmondhatom, hogy Székelyudvarhelyen éreztem a legkevésbé jól magam, de ez is a mi hibánkból adódott. Ugyanis Udvarhelyen úgy helyeztek el engem a pódiumon, hogy sok embernek hátul ültem, ami engem zavart. Furcsa úgy beszélgetni, hogy a hallgatóság a hátad mögött ül. Ez még az elején történt, azóta a stábam az ilyen szituációkat elkerüli.

Teljesen természetes, hogy az embereket azok a témák érdeklik leginkább, amelyek hozzájuk a legközelebb állnak

ban tervezünk, ezt a kérdést nem kerülhetjük meg. Mert a bizalom hiánya – ezt is tapasztalhatjuk – konfliktusokat termel újra, a folyamatos feszültségek pedig megterhelik a társadalmi viszonyokat” – jelentette ki.

A politikus szerint vannak olyan nyitott gondolkodású román vitapartnerek, akik megpróbálják megérteni a magyarok törekvéseit, de kételkednek is ezek helyénvalóságában. „Mi mindig azzal kezdjük a párbeszédet, hogy az ország területi integritását nem akarjuk megbontani, és ezzel meg is tettük a lépést a nyitottság felé, hiszen román partnereket keresünk, akik az előítéletek lebontásában segítenek. Csupán ezután fordulunk majd a politikumhoz, hiszen így nagyobb az esélyünk arra, hogy a törvényhozásban is érdemi vitára kerül sor” – fogalmazott az RMDSZ jelöltje.

A magyar kormányhoz való viszony „A partnerségi viszony megerősítése közös törekvésünk, hiszen azt szeretnénk, hogy a hazai magyarság érezze: az alapvető nemzeti kérdésekben egyetértés van köztünk. Másik fontos célunk a román-magyar államközi kapcsolat megerősítése, amely alapkövetelmény többség és kisebbség hazai viszonyában” – válaszolta a zilahi pódiumbeszélgetésen elhangzó felvetésre a szövetségi elnök, aki szerint a romániai választásokon számtalanszor bebizonyosodott már az, hogy a magyarság érdekvédelme estében a kézzelfogható politikai teljesítmény sokat számít, a kisebbség közéleti képviselője pedig soha nem merülhet ki a pusztá provokációban.

Az alkotmányozási folyamat Az alkotmányozási folyamat jelentősége, egy új alaptörvény megalkotása volt a szatmárnémeti beszélgetésen felmerült egyik fontos kérdéskör. „Polgáira potenciális szabálysértőkként tekint ma az állam Romániában, olyan emberekként, akikre még nem bizonyították rá büntettüket, de ez bármikor bekövetkezhet. Mivel az alapvető bizalom hiányzik ebből a viszonyból, az állam nem is várhatja el polgárai részéről a tiszteletet” – nevezte meg Kelemen Hunor a hazai társadalom legaggasztóbb problémáját, amelynek gyökerei a forradalom utáni zűrzavar és jövőképhiány jeleit is magán hordozó mai alkotmányban keresendőek. „A nemzetállam fogalmának törlését, a kulturális autonómia bevezetését, nemzeti szimbólumaink használatát és a közigazgatási hatáskörök regi-

Nagyvárad
párbeszéd
Nagy Endre
műsorvezető,
Szabó Ödön és
Szűcs László
társaságában

onális leosztását is kérte az RMDSZ abban az alkotmánymódosító tervezetében, amelyet az alkotmánybíróság, jogköreinek túllépésével, egyszerűen lesepert az asztalról” – mondta a szatmárnémetieknek a szövetségi elnök, aki szerint Románia legfontosabb összetársadalmi törekvése egy új alkotmány létrehozása kell hogy legyen, erre pedig fel kell készíteni az egész hazai társadalmat.

Nagy tétje van, hogy Traian Băsescu tíz éve után kit választ Románia az állam élére, mert az államelnök mentalitása kihat a polgárookra is

Mi változott az elmúlt öt évben? „Az egyik fontos változás az, hogy van egy olyan jelölt is Traian Băsescu személyében, aki minden nap kampányol, bár nem indul az államelnök-választásokon. Az is jusson eszünkbe, hogy azóta rakétavédelmi rendszer is épül Romániában, jelezve azt, hogy mennyire felértékelődött az ország térségben betöltött szerepe. Az is nyilvánvaló, hogy Európában ma minden ország keresi a helyét, ami korábban nem volt ennyire éles. És folyamatosan felmerül a kérdés, hogy lesz-e Európai Egyesült Államok, amely felveszi a versenyt az Amerikai Egyesült Államokkal, Kínával és az Orosz Föderációval, vagy szétesik az Unió és mindenki úgy boldogul, ahogy tud. Nekünk minderről nagyon konkrét állásponttal kell rendelkezünk” – hangsúlyozta a marosvásárhelyi találkozóan Kelemen Hunor, aki szerint a fő európai dilemmákra még mindig nincsenek konkrét válaszok.

Kelemen Hunor
a székel-
udvarhelyi
 fórumon

Ügyek gyűrűjében Ponta kampánya

Sorra indulnak a korrupciós bűnvádi eljárások a Victor Ponta kormányfőhöz és államfőjelölthöz közel álló szociáldemokrata politikusok ellen. SZÉKELY ISTVÁN politológust Cseke Péter Tamás arról kérdezte, mindez hogyan befolyásolja az elnökválasztást, amelynek első fordulóját a hét végén tartják.

Victor Ponta kormányfőnek és államfőjelöltnek a múltját belengő titkosügynök-vádak mellett a korrupcióellenes ügyészség (DNA) offenzívájával is szembesülnie kell az elnökválasztási kampány hajrájában. Az utóbbi napokban a DNA bűnvádi eljárás-sorozatát indított a miniszterelnököt körülvevő magas rangú politikusok ellen, amely még a Szociáldemokrata Pártban (PSD) dülő belső hatalmi harcokat is felszínre hozta. A kérdés csak az, hogyan befolyásolja mindez az államfőválasztás végkiemenetét.

A Microsoft-dosszié A PSD több vezető politikusának már szeptemberben meggyűlt a baja az ügyészséggel. Akkor robbant ki a Microsoft-dosszié néven ismert korrupciós ügy, amelynek felgöngyölítésével példátlan visszaélés-sorozatra derülhet fény. Nem kevesebb, mint kilenc miniszter ellen indult vagy készül bűnvádi eljárás, közülük hét a PSD volt vagy jelenleg is aktív politikusa. A dosszié lényege, hogy az ügyészek szerint a kormány 2004 áprilisában a román államot megkárosító és törvénytelen licenc- és számítógép-vásárlási szerződést kötött a Microsoft cégóriással. Ezt a szerződést az egymást követő kormányok meghosszabbították, szintén törvénytelenül. A gyanú szerint több érintett miniszter hivatali hatalmával visszaélve nyereszkedett az ügyön: állítólag néhány tízezer és több millió euró közötti csúszópénzt fogadtak el, hogy a piaci árnál 30-40 százalékkal drágább szoftverlicencket, illetve akár 50 százalékkal

drágább számítógépek megvásárlásáról szóló szerződéseket hagyjanak jóvá. A vádhatóság szerint az iskolai Microsoft-licenckre 2004-ben kifizetett 54 millió dollárból 20 millió a nagyszabású közbeszerzés jóváhagyásában és lebonyolításában érintett minisztériumi döntéshozókhoz vándorolt.

Az erdő-visszaszolgáltatási ügy A Microsoft-dossziénál is fájóbbnak ígérkezik a PSD számára az október elején kirobbant illegális erdőrestitúcióval kapcsolatos ügy. Ebben ugyanis a párt szürke eminenciásaként emlegetett Viorel Hrebenciuc képviselőházi frakcióvezető, Ilie Sârbu szenátor (Victor Ponta apósa), Dan Șova szenátor (Victor Ponta kampányának szóvivője) és Ioan Adam képviselő ellen indult bűnvádi eljárás. Az ügyészség már a parlament jóváhagyását is kérte Hrebenciuc és Adam előzetes tartóztatásához. Ugyanebben az ügyben már harminc napos vizsgálati fogságba helyezték a frakcióvezető fiát, Andrei Hrebenciucot is. Az idősebb Hrebenciuc a gyermeke mellé kerülhet, mert időközben lemondott a mentelmi jogáról.

Viorel Hrebenciucot befolyással való üzérkedéssel, bűnszövetkezeti megalakításával gyanúsítják. Konkrétan arról van szó, hogy közbenjárt az önmagát a nagybojár Nicolae D. Ghika örököse, Elie Vlad Sturza utódjának valló Paltin Sturza érdekében, aki bírósági határozattal akart jelentős erdőterületet megszerezni Moldovában. Hrebenciuc azt követően járt közbe az ügyben az ügyészek szerint, hogy a Bákó megyei erdészeti igazgatóság megfellebbezte a Kovászna megyei törvényszék ítéletét, amellyel Paltin Sturza 43 ezer hektárt kapott volna vissza, holott eredetileg csak 23 ezer hektárt kért. Hrebenciuc szerette volna „lecsillapítani” az erdészeti igazgatóságot, ezért felvette a kapcsolatot a Romsilva vezérigazgatójával,

Adam Crăciunescuval. A közvetítő az ügyészek szerint az ügyben Ilie Sârbu volt, akire „igen hallgatott” a vezérigazgató. A DNA lehallgatott telefonbeszélgetések jegyzőkönyvével is bizonyítná a vádakat.

Az erdőrestitúciós ügy kirobbanása után Hrebenciuc ellen újabb bűnvádi eljárás is indult, szintén befolyással történő üzérkedés gyanújával. A politikus ugyanis megijedhetett a vádaktól, és felvette a kapcsolatot Dan Șovával. Beszélgetésüket szintén lehallgatta az ügyészség. Így derült ki, hogy Hrebenciuc egy újabb amnesztiatervezet előterjesztését kérte a szenátortól, akinek állítólag támogatást ígért a párt elnöki tisztségének megszerzéséhez, ha Victor Ponta az államfőválasztás után távozik az alakulat éléről.

Șova tisztség nélkül, Dragnea elnök lenne A frakcióvezetőt ért újabb korrupciógyanút Victor Ponta pártelnök-kormányfő nem kívánta kommentálni, csak annyit jegyezett meg, hogy hiába van elnökválasztási kampány, a hazai média csak két „szereplővel” foglalkozik, vele és a DNA-val. Mindenesetre Victor Ponta érezhette, hogy a DNA hadjárata beleszólhat a választási eredményeire is, ezért sürgősen felfüggesztette összes párttisztségéből Șovát, illetve további két politikust, aki nyilvánosan gyalázta egymást, ártva a párt megítélésének.

A PSD-t nem csak a korrupciós vádak gyengítik, hanem belső hatalmi harcok is feszítik. Ezek annak nyomán kerültek felszínre, hogy Hrebenciuc támogatást ígért Șovának a pártelnöki tisztségre. Erre reagálva Liviu Dragnea kormányfőhelyettes, PSD-főtitkár máris bejelentette, hogy megpályázza a pártelnöki – egyben a miniszterelnöki – tisztséget, ha Ponta megnyeri az államfőválasztást. Csakhogy a PSD megyei kiskirályainak képviselőjeként ismert Dragneának szintén gondja van az ügyészséggel. Éppen

„Ha a sok korrupciós eljárás nyomán az a kép alakul ki a választókban a PSD-ről, hogy ez egy korrupción alapuló párt, akkor ez kihatással lehet a PSD megítélésére” (Székely István)

a bejelentésének a másnapján több mint száz tanút hozatott buszokkal Bukarestbe a legfelső bíróság abban a perben, melyben a politikust választási csalás megszervezése és befolyással üzérkedés vádjával állított bíróság elé a korrupcióellenes ügyészség.

Székely: a DNA előremenekül

A Victor Pontát körülvevő vezető szociáldemokrata politikusok elleni korrupciós vádak elsősorban azokat a választókat lázítják fel, akik egyébként sem szavaznának a miniszterelnökre – válaszolta Székely István arra a kérdésünkre, hogyan hatnak a választási eredményekre a PSD vezetői elleni bünvádi eljárások. „Az eddigi felmérések szerint a kormányfő szavazóbázisa elég stabil, bár a legfrissebb közvéleménykutatások támogatottságának enyhe csökkenését mutatják” – emlékeztet a politológus. Hangsúlyozta azonban, hogy az egyes korrupciós esetek már olyan „kritikus tömegű” állhatnak össze, aminek már lehet hatása az elnökválasztásra. „Ha a sok korrupciós eljárás nyomán az a kép alakul ki a választókban a PSD-ről, hogy ez egy korrupción alapuló párt, amely az államfőjelöltje révén a par-

Victor Ponta
társaságában
Viorel Hrebenciuc.
Kibukott mellőle

A téma megnyitásával óhatatlanul az összes PSD-n belüli érdekcsoport bejelentette az igényét a Victor Ponta államelnökké választása után felszabaduló tisztségekre

lamenti többség megszerzése és az önkormányzati választásokon aratott győzelme után a totális hatalomátvételre készül, akkor ez kihatással lehet a PSD megítélésére” – fogalmazott Székely.

Arra a kérdésünkre, hogy összefügg-e a választási kampány a korrupciós bünvádi eljárások sorozatával, a politológus kijelentette: a DNA tevékenysége az elmúlt hónapokban kétségtelenül felerősödött, egymás utáni veszítik őrizetbe Románia meghatározó politikusait, elsősorban a szociáldemokraták soraiból. „Szerintem a korrupcióellenes ügyészség előremenekül, a PSD vezetői ugyanis kinyilvánították, hogy a DNA eljárásait inkorrektnek tartják, politikai indíttatásúnak gondolják és elsősorban Traian Băsescu államfővel hozzák kapcsolatba” – jelentette ki, arra utalva, hogy a DNA attól tart: az elnökválasztás után már nem áll módjukban az eddigi hatékonysággal fellépni a korrupció ellen. Az ügyészek aggodalmának lehet némi alapja a politológus szerint. Attól tartanak ugyanis, hogy ha Ponta megszerzi az államelnöki tisztséget, nem lesz többé akadálya az igazságszolgáltatás átszabásának. Pontának miniszterelnökként a PSD-n belül éppen azt

róják fel, hogy nem tudja leállítani a politikustársai ellen kezdeményezett eljárásokat, ő pedig Băsescu államelnöki pozíciójával magyarázza ezt.

Székelynek ugyanakkor meggyőződése, hogy az amerikaiak – akár önös gazdasági érdekre visszavezethető – szempontjai segítettek felpörögni a korrupcióellenes harcot Romániában. „Nyilván, felmerül a kérdés: ha az Egyesült Államok annyira szigorú a magyarországi korrupcióval szemben, akkor miért nincs egy szava sem Románia esetében? Ez egyrészt azért van, mert Bukarest másképp viszonyul Moszkvához, mint Budapest, másrészt Romániában a korrupcióellenes küzdelem ténylegesen felpörgött” – magyarázta. A telefon- és beszélgetés-lehallgatásokra alapozó bünvádi eljárásokról ugyanakkor megjegyezte: számára meglepő, hogy az elmúlt évek történései után még akadnak olyan politikusok Romániában, mint Viorel Hrebenciuc, akik azt gondolják, hogy ők érintetlenek.

A politológus a PSD-n belül beinduló hatalmi harcokról megállapította: szerinte Victor Ponta hibázott, amiért nem zárkózott el bármilyen találgatástól a következő miniszterelnök személyét illetően. Felidézte, hogy a kormányfő már korábban elkezdte előkészíteni George Maiornak, a Román Hírszerző Szolgálat (SRI) igazgatójának a miniszterelnöki kinevezését arra az esetre, ha megnyeri az államfőválasztást. Azt próbálta megnyugtatóan üzenni a szavazóknak, hogy a PSD nem kívánja mindenáron az összes hatalmi pozíciót megszerezni magának. „Ponta ezért azt mondta: ha államfő lesz, a kormányfőnek nem kellene PSD-snek lennie. Ezzel beindultak a találgatások a pártban, mert a szociáldemokrata megyei kiskirályok miniszterelnök- és pártelnök-jelöltje köztudottan Liviu Dragnea főtitkár. Nem kellett volna ezt a kérdést semmilyen formában elővenni, mert a téma megnyitásával óhatatlanul az összes PSD-n belüli érdekcsoport bejelentette az igényét a Victor Ponta államelnökké választása után felszabaduló tisztségekre, ez a rivalizálás pedig zavart okoz a pártban a választási kampány hajrájában” – mondta a politológus.

Forgatókönyvek a magyar diplomáciai válságra

Orbán a tét

Korrekcióna kényszerül az Orbán-kormány vagy lemond: így értelmezte az október eleje óta húzódó magyar külügyi botrányosorozatot az elemzők többsége. Magyarország határain belül és kívül konszenzus van azzal kapcsolatban, hogy az amerikai diplomácia által megfogalmazott kritikák, illetve a hat – meg nem nevezett – magyar állampolgár korrupciós ügyek miatti kitiltása fordulatot hozhat a magyar belpolitikában. **PARÁSZKA BORÓKA** összefoglalója

Innen még van visszaút – állítja Charles Gati, a John Hopkins Egyetem professzora a bel- és külpolitikai konfliktusokra reagálva. A politológussal a *Népszava* közölt interjút. Gati megszólalásait ellenzéki és kormánypárti oldalon egyaránt fokozott figyelem követi, hiszen Orbán Viktor Charles Gati tanítványának vallja magát, a professzor azonban hónapok óta élesen kritizálja az Orbán-kormány működését.

Tusnád után zuhanás A tavaszi parlamenti választások alkalmával a *Washington Post*-ban közölt elemzést a politológus arról, milyen következményei lesznek a Fidesz második győzelmének. Akkor Gati úgy látta: Orbán Viktor várhatóan a második ciklusban arra törekszik, hogy tovább erősítse hatalmát, és ez a demokratikus intézmények működésének további gyengítésével jár. Bár ez a folyamat káros, és több kritika is érte már nemzetközi fórumokon, mégsem történik érdemi lépés-retorzió. A nyugati kormányok „ennél súlyosabb problémákkal” vannak elfoglalva, fogalmazott Charles Gati áprilisban, ezért elfogadják a magyar kormány demokrácia-ellenes működését. Ez az elemzés figyelmeztetett azonban arra is, hogyha folytatódik a magyar, a török vagy a görög Nyugat-ellenes politikai gyakorlat, és ezek a folyamatok egymást erősítik, akkor a nyugati kormányok és az Egyesült Államok „elszigetelődhetnek” szövetségeseiktől. Az a fele a

prognózisnak, hogy a túlterhelt nyugati diplomácia eltekint az Orbán-kabinet demokráciát szűkítő intézkedéseitől, nem vált valóra. Igaz, az áprilisi szöveg után több éles fordulata volt az Orbán-politikának: júliusban, Erdélyben épp Törökországot (valamint Oroszországot) nevezte a miniszterelnök mintaállamnak, és ekkor beszélt az illiberális demokráciáról is. A tusnádfürdői beszéd után nem késlekedett a következő Gati elemzés, a *The American Interest* című folyóiratban közölt szöveg az Orbán-kormány Putyin-rendszerhez kötődő kapcsolatait és a magyar, valamint az orosz nacionalizmus viszonyát érintette. Már augusztusban felmerült, hogy ha a magyar törekvések tovább radikalizálódnak, akár az Unióból való kilépés is felmerülhet. (A professzor előrejelzését Kövér László október 23-án, néhány nappal az amerikai kitiltási ügy kirobbanása után igazolta. Az országgyűlés elnöke azt mondta, ha az EU „diktátumokkal” akarja megrendszabályozni Magyarországot, el kell gondolkodni a közösségből való „óvatos, lassú kihátráláson”). A *Népszavában* közölt Gati-beszélgetést már nem az áprilisi óvatosság és pesszimizmus jellemzi. E szerint folytatása lehet az amerikai diplomáciai intézkedéseknek, és az Európai Unióban is eljárások sora indulhat Magyarország ellen. „Orbán Viktor élete legnehezebb döntése előtt áll: ha az utóbbi évek kurzusát folytatja, minden bizonnyal megbukik, ám ha újít, abba is belebukhat,” – fogalmazott a professzor, aki úgy véli, már az jelzésértékű, hogy nemzetközi szinten ennyit foglalkoznak egy ilyen kis országgal, mint Magyarországgal.

Konzervatív és liberális kritika egyaránt érte az Orbán-kormányt, emlékeztet az elemző, aki szerint fontos, hogy az Unió hogyan reagál a következő időszakban az amerikai lépésekre. „Nem kizárt, hogy az EU is újraértékeli az egész magyar helyzetet” – nyilatkozta Gati. A legutóbbi helyzetértékelés szerint még van

visszaút az Orbán-kabinet számára, de a fordulathoz „óriási személyi áldozatokra” van szükség.

Még csak a kezdet Magyarországon az ellenzéki és a kormánypárti sajtó egyaránt a megszorító intézkedések folytatására számít. Keszthelyi András politikai tanácsadó a *hvg.hu*-n foglalta össze, melyek a kiutasítási botrány fontosabb következményei. Úgy véli, mindeddig „nagyvonalúan” járt el az amerikai diplomácia a Magyarországot érintő ügyben. A kitiltásokat ugyanis nem szellőztették meg az önkormányzati választások kampányában – ez befolyásolhatta volna a voksolás eredményét. Ez nem jelenti azt, hogy a magyar kormányzati köröket nem tájékoztatták időben, és nem adtak lehetőséget a felkészülésre, a megfelelő lépések megtételére. A magyar külügyminisztert október 13-án informálták, és így – ha csak Szijjártó nem tartotta vissza a tudomására hozott tényeket – a miniszterelnöknek is tudnia kellett a korrupciós ügyek miatti eljárásról. Ekkor azonban még nem történt semmilyen intézkedés. A magyar nyilvánosság számára október 16-án, a *Napi Gazdaság* által közölt információk után vált egyértelművé, milyen lépésekre szánta el magát az amerikai kormány. „Nyilvánvaló, nem a nagykövetség értesítette őket. Akkor pedig két lehetőség marad: vagy a külügy/kormány vagy maguk az érintettek lehetnek a hír forrása – az engedélyt azonban (tekintettel a téma súlyára) bizonyosan a kormánytól kapják arra, hogy a cikket megjelentessék” – állítja Keszthelyi András, aki arra is felhívja a figyelmet: ekkor még „megúszhatta” volna az Orbán-kabinet, ha a korrupciós botrányba keveredett Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetőjét leváltják. Bár hasonló eszközökkel már élt az előző Orbán kabinet (akkor Simicska Lajost távolították el), most erre nem került sor. Így a botrány immár közvetlenül a kormányhoz kötődik, noha továbbra sem tudni, kiket és pontosan

„Orbán Viktor élete legnehezebb döntése előtt áll: ha az utóbbi évek kurzusát folytatja, minden bizonnyal megbukik, ám ha újít, abba is belebukhat” (Charles Gati)

miért ért az amerikai kitiltás. Orbán kivár Keszthelyi szerint, de a történet kockázata az, hogy kiszivároghat valami olyan kompromittáló információ, amelyet az eddigi eszközökkel, a kormány felelősségének hártásával, hosszadalmas és nehezen átlátható jogi eljárások indításával, a magyar gazdasági-politikai „szabadságharc” retorikai eszközeivel már nem lehet kezelni.

Rossz, rosszabb, még rosszabb

Feledy Botond az *Index*-en három forgatókönyvet vázol: egyet arra az esetre, ha a magyar kormány rendezi a nézeteltéréseket az amerikai diplomáciával, és egyet arra, ha a rendezés elmarad, illetve számba veszi azt is, mi van, ha Oroszország és Amerika „feladja” Magyarországot. Az amerikai viszony rendezésének feltétele, hogy a magyar külügy rávezeti a kormányfőt: a Snowden-ügy tanulságai alapján biztos, hogy az amerikai kormány többet tud annál, mint amire hivatkozva most a kitiltási botrány kirobbant. Ha nem lesz belátással az Orbán-kabinet, újabb

Orbán Viktor távozásban a brüsszeli EU csúcsról. Egyedül is megy?

„Kialakul egy sikeres, magabiztos, fölényes társadalmi csoport, amely szabályokon felül- és kívülállónak érzi magát” (Borókai Gábor)

kínos ügyek kerülhetnek felszínre. Ha viszont megelőzi az eddigieknél is kínosabb információk felbukkanását a magyar kormány, akkor a paksi-bővítés, a Déli-Áramlat ügyét kell újragondolnia, és néhány vezető politikusnak is távoznia kell. Az amerikaiakkal való konszenzuskeresés következménye lehet az orosz konfliktusok kiélesedése, várhatóan a paksi hitelszerződés felmondásának is meglesznek a maga költségei, ahogy a drasztikus gázáremelést sem lehet majd elkerülni a következő évben, hiszen az érvényben lévő megállapodások épp akkorra járnak le. A veszteségek kompenzációjára – állítja Feledy – egy francia vagy amerikai atomerőmű adhat némi esélyt, mint ahogy az IMF pénzügyi segítsége is ellensúlyozhatja bizonyos mértékben Magyarország eladósodását Oroszország felé.

„Internacionalista salak”

Abban az esetben, ha nem sikerül az amerikaiakkal kiegyeznie az Orbán-kabinetnek, az a miniszterelnök lemondásához vezethet. Feledy forga-

tókönyve szerint maguk a „fideszes holdudvarok” javasolhatnak valaki mást Orbán helyett, a váltáshoz nincs szükség az ellenzékre. Ezt a verziót erősíti, hogy a BBC a kitiltási botrány után néhány nappal arról cikkezett: „repedések vannak” a kormánypártban. A rendkívül tájékozott, 1986 óta Magyarországon élő Nick Thorpe azt állítja: a magyar kormánypártban egyre többen ellenzik Orbán politikáját és lázadnak a Szijjártó-Lázár páros „törvények feletti” viselkedése ellen. A *Heti Válaszban* Borókai Gábor „megággyazott” Thorpe és a BBC előrejelzéseinek, a volt kormányzóvívó azt írta a Szijjártó és Lázár körül kialakult botrányokra utalva: „Kialakul egy sikeres, magabiztos, fölényes társadalmi csoport, amely szabályokon felül- és kívülállónak érzi magát: százmillió ingatlanokat vásárol, külföldi rendszámú luxusautókkal jár, több tízmillió születésnapit tart rendez, és ennek még reklámoz is csap a sajtóban.” Ha Orbán nem tér jobb belátásra, és leváltására a kormányzó párt berkeiből sincs mód, Feledy szerint akkor jöhetnek igazán radikális következmények. Ha a jelenlegi tendenciák maradnak, az EU felfüggesztheti Magyarország szavazati jogát, az országot kizárhatják a schengeni együttműködésből, Budapest pedig a „hidegháborús Berlinhez” válna hasonlóvá: kémparadicsomként működne a továbbiakban. E szerint az értelmezés Kövér László fent idézett megjegyzése az „óvatos kihátrálásról” ezeket a retorziókat készítik elő. Ha a megszorítások így követik egymást, az az ország csődhelyzetbe jutását jelentheti.

A *Magyar Nemzet* cikkírója, Megyeri Dávid az intézkedések sorát a magyar ellenzék külföldi lobbija-ként értékeli, kétségbe vonva, hogy ennek érdemi hatása lehet a magyar kormány jövőjére. Az uniós és amerikai lépésekkel kapcsolatban úgy fogalmaz: „Az internacionalista agresszió salakja visszahullhat a hadviselők hazai kiszolgálóira.” A kitiltási botrány kapcsolatban pedig azt állítja: mindaz, ami most történik, belpolitikai érdekeket szolgál az USA-ban a novemberi kongresszusi és törvényhozási választáson: Amerika példát statuál Magyarországgal.

István Zoltán amerikai elnökjelölt, a Transzhumanista Párt alapítója

Hosszú élet egy szép, új világban

Magyar elnökjelölt is indul a két év múlva esedékes elnökválasztáson az Egyesült Államokban. ISTVÁN ZOLTÁN író, újságíró, a Transzhumanista Párt alapítóját, aki számos rangos lapban és tévéműsorban ír vagy szólal meg a tudomány és technológia védelmében, Kustán Magyar Attila kérdezte magyar gyökereiről, az általa képviselt mozgalom céljairól, és arról is, mi az elsődleges célja az indulással.

Mennyire kötődik a magyarsághoz, ismeri a nyelvet?

Egy kicsit beszélek magyarul, és az elmúlt harminc évben számos alkalommal voltam Magyarországon. Mindkét szülőm magyar, két lánytestvérem is otthon született, én azonban már Los Angelesben.

Az életrajzát olvasva látni, hogy mindig is kötődött a természethez, de végül hogyan jutott el a transzhumanizmusig?

István Zoltántól nem idegen a képernyő világa

A transzhumanizmus jó hírt mond számunkra: előnyös használni a technológiai vívmányokat és a tudományt az életminőség javítására

Mindig is érdekelt a tudomány és a technológia, aztán egyetemista koromban olvastam egy cikket a krionikáról (az ember lefagyasztása – a szerk.) és az emberi élet meghosszabbításáról. Minél több hasonló írást olvastam idővel, annál inkább éreztem azt, hogy részese akarok lenni ennek a mozgalomnak, elsősorban azokra a módokra koncentrálva, amelyek az emberi élet hosszabbá tételét szorgalmazzák (remélhetően korlátlanul), és arra, hogy a lehető legtöbbet hozzam ki magamból. A személyes nézeteim később alakultak ki, az utazásaim során, amikor több tucatnyi országot látogattam meg. Rengeteg háborúval és szenvedéssel szembesültem, ami azt kívánta meg, hogy a transzhumanizmus köré építsek egy filozófiát, ami az élet rossz oldalát hivatott megoldani. A saját filozófiai nézetem meghatározása egocentrikus teleologikus funkcionalizmus, amelyet bővebben elmagyarázok *A transzhumanista fogadás* című regényemben.

Mit gondol, az ön által is képviselt mozgalom megerősödik, esetleg vezető szerepet nyer a jövőben?

Azt gondolom, hogy igen, a jövő kulturális ideológiája ez. Véleményem szerint 7-15 éven belül becsődölnek a társadalom kulturális értékei, miután a társadalom megérti, hogy a technológia átalakítja az életünket és fajunkat. A transzhumanizmus akkor népszerűvé válik „techno-optimista” üzenetének köszönhetően, hiszen jó hírt mond számunkra: előnyös használni a technológiai vívmányokat és a tudományt az életminőség javítására.

Tapasztalatai szerint hogyan válasszolnak az emberek jelenleg az ilyen típusú üzenetekre?

Egyesek azt gondolják, hogy mindez csak a gazdagok számára lesz elérhető, mások úgy vélik, az embereknek nem kellene megváltoztatniuk saját magukat a technológia és a tudomány eszközeivel. Van, akik szerint az elit arra használja majd mindezt, hogy átvegye az uralmat a társadalom fölött. Ezek a szemléletek nevetségesek: a világ abba az irányba halad, hogy egy szép hely legyen, ahol az emberek többsége kiveheti részét a technológiák

Névjegy

István Zoltán Los Angelesben született. 21 éves korában a *National Geographic* munkatársaként körbeutazta a világot, biográfiája szerint ötszáz, többnyire klasszikus könyv társaságában. Az évek során közel száz országot sikerült megismernie közelebbről. Számos sajtóorgániummal dolgozott együtt, köztük szerepel a *CNN*, *Fox News*, a *New York Times*, *San Francisco Chronicle*, *Huffington Post*, *Wired UK*, *BBC Radio*, *Travel Channel*. A kasmíri háborúról készített munkájáért díjazták. Később a nemzetközi környezetvédő szervezet, a *WildAid* igazgatója lett, amely a délkelet-ázsiai illegális kereskedelmeket hivatott megállítani. Az Egyesült Államokban számos vállalkozásba kezdett: ingatlanfejlesztéssel, filmkészítéssel, borászattal foglalkozó cégeket alapított. Nemrég megjelent *A transzhumanista fogadás* (*The Transhumanist Wager*) című regénye, amelyben a tudományos-technológiai fejlődést népszerűsíti.

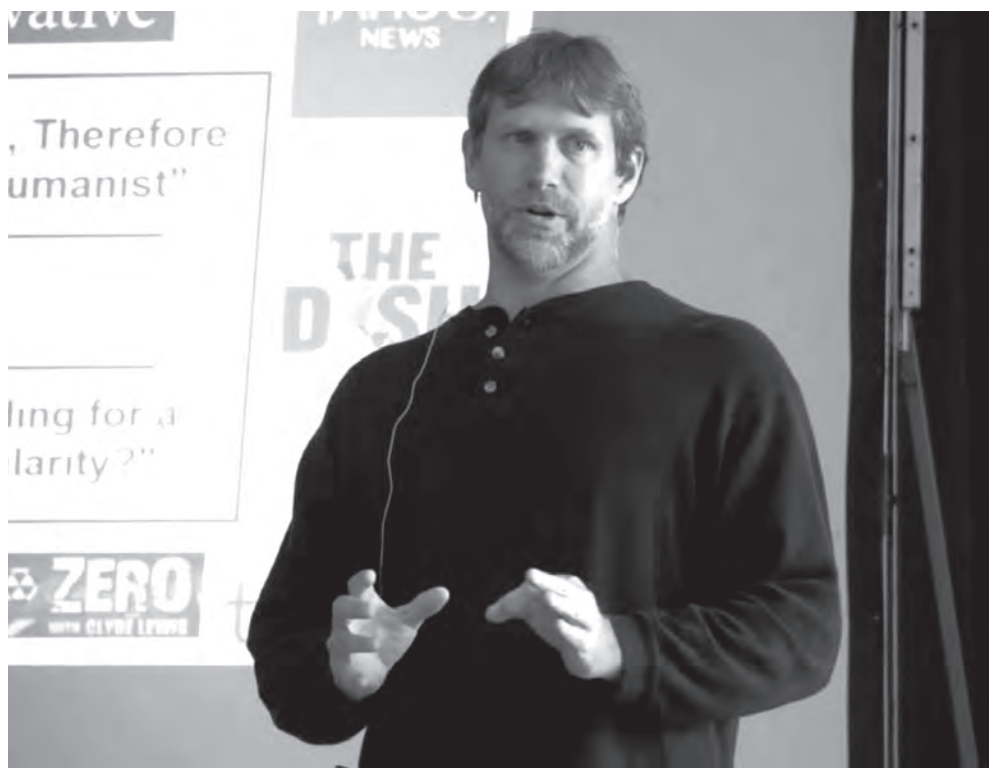
nyújtotta előnyökből. Az életek hosszabbak lesznek, az emberek egészségesebbek és boldogabbak.

Egy tévéműsorban azt mondta, a hívőknek kihívást jelent a transzhumanizmus. Mire gondolt?

Ez a világnézet a vallásos szövegekben, akár a Bibliában leírt tanítások többségével szembe megy. A transzhumanizmus – szemben a vallásokkal – azt akarja, hogy az emberek maguk viselkedjenek istennekként, felhasználva a tudományt és a technológiát. A legtöbb vallás viszont azt tanítja, hogy az embereknek alávetettek kell lenniük, és könyörögniük, hogy megbocsásson nekik, hogy ne is próbáljanak meg istenné válni. A transzhumanisták nem törődnek az ilyen nézetekkel, azért dolgoznak, hogy minden lehetőséget megragadjanak, és a legjobb és legerősebb entitásokat hozzák létre. Ez az életcélunk, így azt szeretnénk, hogy akik ebben nem hisznek, ne próbálják megállítani ezeket a törekvéseket.

Miért gondolta úgy, hogy új pártot hoz létre, és nem egy már létező, felfuttatott csapatban igyekszik népszerűsíteni az ön által is képviselt nézeteket?

A legtöbb létező párt nem támogatja a transzhumanizmust közvetlenül, őket elsősorban a szociális és gazdasági kérdések foglalkoztatják. A Transzhumanista Párt célja bevin-

„Elmondjuk, miről szólnak a trendek”

Az a cél, hogy senki ne haljon meg, amíg nem akar

ni a technológiát és tudományt a kormányzati döntések világába, jelenleg a politikai döntéseket túlságosan meghatározzák a vallásos, kulturális értékek. Minket elsősorban a jövő érdekel, és hogy mielőbb megvalósítsuk azt.

Milyen céljai vannak 2016-ig, a választás évéig?

Azon vagyok, hogy minden héten legalább egy alkalommal megjelenjen írásom, és interjúknak, televíziós szerepléseknek tegyek eleget – mindezt a transzhumanizmusért.

A személyes életem is fontos, férj vagyok és két gyerek édesapja, így azt is tervezem, hogy hangsúlyosan a családom részese legyek. Mindemellett az is cél, hogy a pártom mellett kampányoljak a következő két évben.

Lát némi esélyt a győzelemre, vagy elsősorban azzal törődik, hogy a mozgalmat népszerűsítse a jelöltségével?

Azt gondolom, elsődleges megadni a szükséges tudást a transzhumanizmusról. Kulturális harc zajlik, amelyben a következő negyed évszázadban fajunk drámai mértékben kell szembesülnjön a tudomány és technológia okozta radikális változásokkal. A legkönnyebb út ehhez, hogy elmondjuk, miről szólnak a trendek, különben ijesztővé válnak a változások, és a vallásosság, a konzervativizmus irányába fordulnak az emberek, ami az innovációt és a technológiák fejlődését akadályozó törvények meghozatalához vezethet. Mivel a célunk az élet hosszának és minőségének javítása, az ilyen törvények szenvedést okoznának az embereknek. Ezt nem szeretnénk: az a cél, hogy senki ne haljon meg, amíg nem akar, és mindannyian gyarapodhassunk.

Munkában a transzhumanisták

Az Erdélyi Riport egy korábbi lapszámában, az interneten is elérhető *Embertervek* című cikkben összegeztük, mi a transzhumanista mozgalmak lényege: meghaladni azokat a képességeket, amelyeket mint faj birtoklunk. A transzhumanisták azt gondolják, azok a mindennapos veszélyek, amelyekbe beletörődünk – a gyógyíthatatlan betegségek, a halál, az emberi faj különböző korlátai – legyőzhetők a technológia segítségével. Első látásra úgy tűnik, tudományos-fantasztikus filmek rajongóiról van szó csupán, csak hogy olyan cégek is beállnak a mozgalom mögé, mint a Google. A cégóriás új technológiai igazgatója, Raymond Kurzweil amerikai feltaláló szerint már csak 2030-ig kell várni, és az emberi elme feltölthető lesz egy számítógépre. De nem kell a jövőbe ugranunk feltétlenül: 2001-ben már bejelentették, hogy egy amerikai kórházban megszülettek az első genetikailag módosított csecsemők, azóta pedig számos olyan gyerek született, akinél egy egészséges donor petesejtet használtak fel az anya hibás, steril petesejtjének javítására. Javában dolgoznak szervek összejtől való kifejlesztésén, végtagok visszatanóvesztésén vagy pótlásán, s a vakok számára is egyre rendkívülbb megoldásokat kínálnak.

A főtér, amit szégyellhetünk

Az Ilie Bolojan polgármester vezette nagyvárad önkormányzat négy éve eldöntötte, felújíttatja a megyeszékhely főterét. Körvonalazódott egy terv, amibe a lakossággal folytatott párbeszéd, s a szakemberek véleménye alapján született megoldások is beépültek. Végleges formába öntésére közbeszerzési eljárás nyerte el a jogot a Proiect Bihor cég. A tervező-csapat tagja volt a műemlékvédelmi szakmérnök EMÓDI TAMÁS, aki BORSI BALÁZS cikkében arról beszél, melyek a szakmai problémák amelyek miatt a Szent László tér átalakítása szégyenfolt a várostérképen.

A 2012-es helyhatósági választás után új alpolgármester került a liberális Ilie Bolojan mellé, saját pártjából. Mircea Mălan már mandátuma elején egyre komoly feladatokat kapott, mind többször szerepel a helyi sajtóban is. Sokan tudni vélik, Bolojan az utódját neveli ki. Mălannak nem tetszett a korábban elkészített és időközben engedélyezett, finanszírozást is nyert terv. Túl szürkének tartotta a térburkolatot, nem érezte megoldottnak a közlekedés problémáját, amit amúgy a polgármester igénye szerint tartalmazott a terv. Továbbá kérte, hogy gránit és andezit helyett alkalmazzanak porfirt. Megkerestek egy kolozsvári tervezőirodát, hogy dolgozza át a tervet. Ehhez kötelező volt felvenni a kapcsolatot az eredeti tervezővel, amit az Atelier Mass tervezőműhely meg is tett. Emódi Tamás szerint többször díjazott, jó szakemberekből álló csapat látott munkához, az eredmény messzemenően elfogadható lett. Mircea Mălannak azonban ez a terv sem nyerte el a tetszését, lenézően nyilatkozott róla, ki sem fizették.

Új közvita nélkül Tavaly tavasszal derült ki, a várad önkormányzat megbízott egy bukaresti építész-formatervezőt, Horia Gavrișt, hogy készítsen új tervet. Direkt megbízással ruházták rá a feladatot, ami azért is aggályos, mert bár erre csak 15 ezer euró határérték alatt van lehetsé-

Emódi Tamás
műemlékvédelmi
szakmérnök

A főtér átalakítása ma már mentes mindenféle szakmai elvárástól, kizárólag Mălan alpolgármester kénye-kedve szerint történik a tervezés

a hivatalnak, ez a munka reális áron jóval nagyobb volumenű.

A bukaresti építész tervének bemutatása az alpolgármesterre hárult, ám a szakma és a civil szféra nem fogadta akkora lelkesedéssel az újabb elképzelést, mint azt a liberális városvezető elvárta volna. Az új terv merőben eltér minden korábbitól. A városvezetés mégsem volt hajlandó közvitára bocsátani, mondván, már tartottak közmeghallgatást – csak azt nem teszik hozzá, hogy akkor más elképzelés volt érvényben.

Az áfa (tva) nélkül is több mint 22 millió lej értékű beruházás kivitelezésére meghirdették a versenytárgyalást idén októberben. Két pályázat érkezett be. A beruházás teljes értékéből közel hárommillió lejt a helyi költségvetésből kell előteremteni, a többi európai uniós támogatás – ha minden jól megy. Horia Gavriș terve alapján a munkálatokat jövő év végére kellene befejezni.

Alapvető bajok Emódi Tamás hangsúlyozza: a főtér átalakítása ma már mentes mindenféle szakmai elvárástól, kizárólag Mălan alpolgár-

mester kénye-kedve szerint történik. Egy jó esztendeje elsősorban azt a módszert kritizálták, amellyel kiválasztották Gavriș munkáját, most inkább azt, hogy szakmailag mi a baj ezzel. „Alapvető koncepcionális problémák vannak az esetlenül hivalkodó tervvel. A legelemibb, hogy egy köztér, ráadásul egy főtér tervezésénél az elsődleges szempont az kellenie legyen, hogy a térhez hozzányúló építész a meglévő értékeket kezelje alázattal, azokhoz igazodjon, annak vesse alá magát. Tehát a referencia-pontjai a meglévő építészeti keret, illetve a földrajzi keret legyen. Itt nem ez történt, noha tíz építészből kilenc megpróbált volna úgy hozzányúlni a térhez, hogy az értékeit emeli ki, vagy a tér jellegével összhangban lévő megoldást nyújt” – magyarázza Emódi Tamás. A Szent László tér esetében egy öncélú objektumot hoznak létre, amely „monológot folytat”. „Olyan stilisztikai elemei vannak, amelyek nemhogy párbeszédet nem folytatnak a környezetükkel, hanem kifejezetten ellentmondanak például a térszerkezetnek, amely 300 éve nagyjából ugyanazokat az

erőket generálja, nagyjából ugyanazon tengelyek mentén. A tér organikus kialakult szabályait hagyta figyelmen kívül, és hozott létre egy esetlenül posztmoderneskedő tervet” – mondja Emődi. Az észak-déli és kelet-nyugati főtengelyek helyett a bukaresti építész létrehoz egy újat, aminek rendes körülmények között az egyik kiindulópontja a főtéri Kishíd, a másik pedig a Kert (ma Armatei Române) utca kellene legyen, ehhez képest a tengely egyik gyűjtőpontja egy épület a Kert utca sarkán, tehát a hídról, ha a tengelyen továbbtekintünk a Rulikovszki temető felé, tekintetünk nem a Kert utcán siklik tovább, hanem egy homlokzatba ütközik. „A legviccesebb, hogy ennek a tengelynek a másik végpontjába egy villamosmegállót tervezett, ami gyakorlatilag lezárja a perspektívát mind Olaszi, mind a Kert utca felől. Tehát azt a tengelyt, ami a legpregnansabb szervező ereje a térnek, eldugították mindkét irányban” – említi az építész, aki szerint ezeket a hibákat egy másodéves hallgatónak sem nézték volna el.

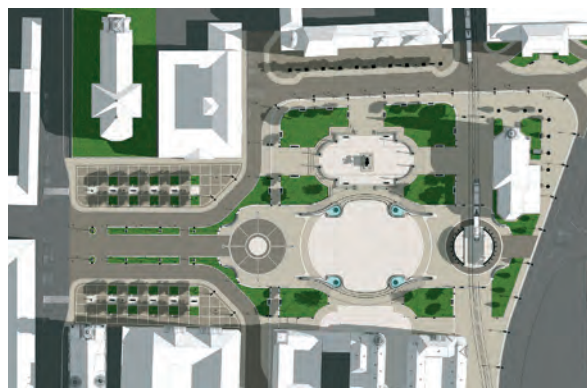
Értelmetlen térplasztika A tervben a térközpont egy elliptikus elem, aminek a helyét egyetlen dolog határozza meg, a Duiliu Marcu-féle térplasztikának (ahol Mihály vajda szobra áll) a rövidebb tengelye, amely semmilyen organikus viszonyban nincs a környező épületekkel. A legfontosabb térszervező erővel bíró épület a Fekete Sas-palota, aminek megvan a maga tengelye, ahol a passzázs a főterre nyílik. Gavriș terve ettől eltekint. Emődi kiemeli: a téren az egyik oldalon ott van a kiépített villamosmegálló, és ennek a tervező létrehozza a pandantját (ahol a korábbi tervekben

A fő látványosság a villamosmegálló lenne

A szakmabeliek egyetlen reménye, hogy az Északnyugati Fejlesztési Tanács szakmai grémiuma megakadályozza a főtér átépítését

A tér terve felülnézetből

egy groteszk obeliszk állt a tetején egy angyalkával), ami értelmetlen, hisz azt soha senki nem fogja érzékelni, esetleg az, aki helikopterből nézi majd a teret. Ugyanakkor – miután onnan már kivették az obeliszket – egy üres, szerep nélküli kör szervezi a főtér eme részét, ami még a forgalmat is gátolja. Innen egy hatvan méter hosszú háromtengelyes mini Champs Elysées-szerű promenád indul a Kert utca irányába, de a tengely megtörik, főtengelyével egyenesen neki a sarki épület vitrinjének.

Gyalogosan sem lesz a könnyű az átkelés, a terepadottságok által nem igényelt lépcsősorok, értelmetlenül körvonalazott zöldövezet „segíti” az arrajárót. Éppen ezért, mondja Emődi Tamás, – amit a váradi alpolgármester annak idején kifogásolt az első tervben, hogy nem tölti be a modern köztér szerepét, azt ez a terv sem teszi meg, mivel „annyi akadályt gördít a szabad közlekedés elé, hogy ennél többet már nehéz elképzelni is”. „Ismétem, ezzel egy másodéves diákot is elhúztak volna” – erősíti rá Emődi.

Az építész arra is felhívja a figyelmet, hogy a városvezetőség által erőltetett terv minőségét érdemes összevetni azokkal, amelyek Romániában, Erdélyben készültek az utóbbi tíz-tizenöt esztendőben. Sok város főterét vagy jelentős közterét építették át, példa erre Brassó, Nagyszombat, Kolozsvár, Temesvár, Nagybánya, de említhetjük Tordát vagy Dést is. „Mindenütt jó minőségű tervek születtek, amelyeknek több közük van a saját épített környezetükhöz. Ennek az égvilágon semmi. Ezen röhögni fog az egész szakma” – állapítja meg a szakember.

A kivitelezésre kijelölt tervről tudni kell még, hogy mivel a váradi Szent László (ma Unirii) tér műemléki környezetben fekszik, az engedélyeztetéséhez szükséges a kulturális tárca urbanisztikai albizottságának jóváhagyása is. A váradi civilek és építészek abban bíztak, ezt nem kapja meg Gavriș terve. Nem is kapta, és az elutasító irathoz csatolták a szakbizottság által javasolt módosítások listáját is. Daniel Barbu korábbi művelődésügyi miniszter azonban a szakbizottság véleményezését figyelmen kívül hagyva saját hatáskörben eljárva aláírta az engedélyt.

Van esély meggátolni A kivitelezésre maradt egy esztendő, ez a sietség az egyébként is silány minőségű terv életbe léptetésének rovására megy – véli a szakember, aki szerint számtalan korábbi, használaton kívüli közmű és vezeték húzódnak a mélyben, új bonyodalmakat okozva.

„Ez egy olyan tér lesz, amiért szégyellnünk kell majd magunkat. Nemcsak a szakma számára nyilvánvaló ez, a használói is rádöbbennek majd, mik a negatívumai, mert ha valaki most ránéz a tervre, nem tudja eldönteni, főleg ha nem szakmabeli. Az lesz majd a mellbevágó, amikor a váradiak meg kell élik, hogy a színház felől a hídon át nem láthatnak el a Kert utcáig. Azért is érezzük majd rosszul magunkat, mert az olyan kisvárosokban, mint Zilah, Torda, Beszterce, a közelmúltban készült tervek felvállalható, a 21. század elejének megfelelő térrendezési projektek, a mienk egy giccses, anakronisztikus, viccnek is rossz, gagyi beruházás.”

Emődi kiemelte: a szakmabeliek egyetlen reménye, hogy az Északnyugati Fejlesztési Ügynökség talán még ráeszmél arra a procedurális hibára is, hogy az újratervezés módja feszíti a legalitás határait. Érdemes lenne egyszer vizsgálatot indítani, hiszen az durván sérti a közérdeket, hogy egy értékes történelmi belváros szívének átalakítását, profanizálását a szakmaiság alapvető morális szabályainak teljes felrúgásával végzik, közvita nélkül, önkényesen, politikai szűlőkorúsággal, kalandor opportunizmussal, mindemellett uniós (köz)pénzekből fizetve.

Nyitott nemzeti irodalom

ELEK TIBOR Irodalom és nemzeti közösség című kötetét mutatták be Marosvásárhelyen Gálfalvi György és Markó Béla közreműködésével. **PARÁSZKA BORÓKA** tudósítása.

„Jó emberünk” – így mutatja be Elek Tibort Markó Béla, akinek *Irodalom és nemzeti közösség* című kötetét kulturálisan „forró” hétvégén mutatják be Marosvásárhelyen. Színházi bemutató (a Tompa Miklós társulat Albert Camus Caliguláját vitte színpadra október 24-én), Bernády-napok: a szokásosnál is gazdagabb az amúgy is zsúfolt vásárhelyi kínálat. Kisvárosban biztos fogadásokat lehet kötni arról, hogy ki hova (nem) megy el, ki hol ül az első sorban reprezentálni, vagy ki húzódik meg szűrés tekintettel az utolsó székeken. Elek Tibor könyvbemutatója azonban „kiszámíthatatlan”. Azt gondolnám, az autonómia-tüntetések, az állandóvá váló (és gyakorta elviselhetetlen) magyar-magyar verseny helyszínén, hogy ezt a kötetbemutatót látogatják a legtöbben ezen a programokban gazdag hétvégén. Hol máshol lehetne tisztázni a félreértéseket, tájékoztatlanságokat, mint egy ilyen eseményen? Mégsincs tülekedés. Fogalmazzunk empátiával: családias a könyvismertető. A versengők sehol, tanítványok, szerkesztőtársak, szerzők jönnek el meghallgatni Elek Tibort, valamint a vendéglátókat, Gálfalvi Györgyöt és Markó Bélát. Semmiképpen sem azok, akik a „nemzeti közösség” nevében jól hallhatóan felszólalnak. (Gyakorta olvasatlanul, átgondolatlanul és felkészületlenül).

Az est barátságosan kezdődik, a könyvbemutató helyszínén, a Művészeti Egyetem kertjének bokrai közül úgy bukkan fel Markó, Gálfalvi és Elek, mintha valamely itt felejtett évfolyam diákjai lennének. Inkább barátok, mintsem szerző-szerkesztő-kritikus-irodalomtörténész hármasa. Mégis, bármennyire is érezhető az egymásra találás és egymásra figyélés, ma még irodalmi téren sem lehet barátságos beszélgetést folytatni a nemzeti közösségről. Túl sok a

felgyülemlett probléma, konfliktus. Túl közel a társadalmi viszály, a kulturkampfhöz, hogy ki lehessen zárni. Markó röviden és pragmatikusan vezeti fel az estét, és „jó barátunkat”, Elek Tibort. A „jó barátság” itt a konfliktusokon túli, vagy éppen azok elleni közeledést, azokon való átlépést és átértést jelenti – ha jól értem Markót. Gálfalvi György más korokat idéz, egy olyan nemzedék hangján szól, akinek a „nemzetközösségről” való gondolkodás, írás még napi feladat és élmény volt. Nostalgizál, idéz, hivatkozik – nagyon figyelek, hogy követni tudjam, pedig azok, akiket említ, nekem még napi olvasmányélményeim. De közben nem tudom legyűrni a kény-

szerképzetet, hogy a nemzet, mint irodalmi téma, alapanyag, mint kulturális környezet, így ma már nem létezik. Kényszeresen Bartók Imrére és a *Patkány évére* gondolok, a világvége keresztútjára ebben: New Yorkra. Vagy arra, ahogyan Szabó Róbert Csabával a megfilmesíthető szövegről beszélgetünk. Más szintű, textúrájú, merítésű irodalmak, jóformán meg sem fogalmazódik bennem a gondolat, a kifogás, amikor Gálfalvi kilép a nosztalgiából. Arról beszél Vári György *Egy értelmiségi szerep nyugdíjazása* című szövegére utalva, hogyan vált „korszerűtlenné” (többszörös idézőjelben) előbb Csoóri, majd Konrád. A lassú, kézzel írott, bizonytalan hangon felolvasott emlékezés besűrűsödik, váratlanul érünk a nemzeti közösség irodalmának legérzékenyebb pontjáiig. Markó oldja, vagy feszíti tovább a helyzetet: mennyire reménytelen fenntartani itt az irodalmi közösségséget? És mit jelent az?

Elek Tibor mintha olvasott volna a felidézett hetvenes-nyolcvanas-kilencvenes évektől elkalandozó gondolataimban. Tanítványairól, az általa követett szerzőkről, és az általa olvasott szövegekről kezd el beszélni. Bármennyire is szűkül a nemzeti irodalom körüli tér politikai és kulturális értelemben, azok, akik alkotnak, és azok, akik műalkotásokat fogadnak be: nyitott társadalmi térben élnek. Nincs spekulatív válasz Markó kérdésére, hogy lehet-e közös nevezőre hozni mindazt, ami szembenállónak tűnik. Egyetlen ismérv van, hangzik el ezen az estén: ne tűnjön el, ne kerülje el a kritika, az olvasó figyelmét az, ami jó. Nem igaz az, hogy a magyar irodalom a kilencvenes évek óta nem alkotott nagyszerű műveket – teszi hozzá magához képest indulatosan Elek Tibor. Röviden beszél, mosolyogva köszöni meg, hogy saját könyvbemutatóján neki is szó jutott. Figyelni és olvasni kell, ez a titok. Hátha elterjed. Marosvásárhely árnyékos utcáin – reménykedve hagyom hátra az est három szereplőjét. Nem itt felejtették őket, hanem előre sietnek.

Egyetlen ismérv van: ne tűnjön el, ne kerülje el a kritika, az olvasó figyelmét az, ami jó

SZILÁGYI ALADÁR

Csángó csapdahelyzet

Hét esztendővel ezelőtti moldvai riport-utam alkalmával, többek között Lujzikalagorban jártamban, megfogadtam, hogy a továbbiakban szívügyemnek tekintem a csángóföldi magyarnyelv-oktatás gondjait, de töredelmesen bevallom: néhány év elteltével lanyhult az érdeklődésem, örömmel nyugtáztam, hogy minden akadályoztatás ellenére – bár iskolán kívül – mégis tanulhatnak magyart a legnépesebb csángó közösség gyermekei. Csupán a 2012 januárjában válsággal fenyegető helyzetben figyeltem fel ismét rájuk, amikor az oktatási programot Budapestről kivették a Moldvai Csángó Magyarok Szövetsége irányítása alól. Aztán megnyugodtam, rendeződtek a dolgok: a program fő támogatója, a magyar kormányzat a Romániai Magyar Pedagógus Szövetséget bízta meg az MCSMSZ által kiépített hálózat felügyeletével.

Megnyugodtam, mert úgy véltem, a csángó magyar oktatásügy jó kezekbe, felelős szakemberek kezébe került. Hogy mégse ment minden rendben, azt néhány pedagógus kiszorulásának a híre igazolta. Abszurd helyzet állt elő, Lujzikalagorban például szakadás következett be: miközben mintegy félszáz gyermek a Pedagógus Szövetség égisze alatt maradt az oktatási rendszerben, körülbelül ugyanennyivel az egyik magát „függetlenített” pedagógus foglalkozik, a csángószövetség alkalmazásában. Az eset hallatán azzal nyugtattam magam, hogy – bár kontraproduktív lehet ez a Moldvára is kiterjedő székértáborosdi – ennél nagyobb baj ne származzon belőle, csak minden gyerek részesülhessen a magyarórák áldásaiban...

Amire 2014 októberének derekán ismét felkaptam a fejem, az az információ, mely szerint a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. elutasította a Lujzikalagorban és Máriafalván a hálózattól független formában magyart tanuló 74 csángó gyermek oktatási-nevelési támogatást igénylő pályázatait.

2007-ben, közvetlenül tanévkezdés előtt foglódttam Lujzikalagorban Pásztor Gabriella, akkori kisebbségi oktatásért felelős államtitkár és Hegyeli Attila, a Moldvai Csángó Magyarok Szövetsége anyanyelvi oktatási programjának akkori irányítója társaságában. A mintegy három ezer csángó lakta településen – más falvakhoz képest – több éves késedelemmel, csupán egy esztendővel látogatásunk előtt kísérelték meg be-

indítani a magyar nyelv tanítását. Nem véletlenül késlekedett a kezdeményezés. Hegyeli annak idején kérdéseimre felelve így válaszolt: „Nem várhatjuk el a szülőktől, hogy az ügy érdekében heroikusan feláldozzák a gyermekeiket, s arra sincs semmi garancia, hogy ha a helyi kiskirályok formálisan szemet hunynak, fogcsikorgatva helyet adnak a magyaróráknak, a hétköznapi életben ezeregy eszközzel nem torolják meg rajtuk az engedményeket. Ha a polgármester, a rendőr, a pap, az igazgató összefog, s ha a falu közvéleményének egy részét sikerül maguk mellé állítaniuk, reménytelenné válik a magyar oktatás helyzete.”

Ellátogattunk abba az apró üzlethelyiségbe, amelyet Varró Krisztina kereskedő bocsátott az iskolán kívüli foglalkozást beindító pedagógusok rendelkezésére. Krisztina Solomon Adrián, a Moldvai Csángómagyarok Szövetségének akkori elnöke társaságában fogadott bennünket. A 23 szülő közül csupán ők ketten nem vonták vissza a magyarórákra vonatkozó kérelmüket. Amikor bebútorozták az üzlethelyiséget, s már félszáz gyermek kezdett odaszokni, „lakossági bejelentésre” szállt ki a polgármester-rendőrigazgató hármasság, kivizsgálni, miféle gyanús tevékenység zajlik odabent. Egyébként a hatóságok egyenként hívták be és „győzték meg” a szülőket, hogy mondják vissza a magyarórákra vonatkozó kérvényüket...

Az előzmények ismeretében tehát nem véletlenül háborogtam a 74 gyermeket sújtó diszkriminatív intézkedés, a támogatáselvonás miatt. Október 14-én Polgár László, az MCSMSZ jelenlegi elnöke azt nyilatkozta a sajtónak, hogy a gyerekeknek azért nem ítélték meg a támogatást, mert... a Romániai Magyar Pedagógus Szövetség helyett a Moldvai Csángó Magyarok Szövetsége állított ki igazolást arról, hogy magyarul tanulnak! A helyzetet ismertették a nemzetpolitikai államtitkárral, aki megígérte, hogy az ügy megoldódik. „Budapesten a legnagyobb jóindulattal kezelik ezt a kérdést” – nyugtatta meg a kedélyeket a csángószövetség elnöke.

Kevésbé megnyugtató viszont, hogy ezek a báránycák mennyire ki vannak szolgáltatva a budapesti magas bürokrácia kényének-kedvének.

„Sámuel” az érmelléki gyerekekért

Sajnos megint egyre több olyan gyermek van, aki komoly tanulási nehézséggel küzd, esetleg évekig el sem jut az iskolába, jöllehet a szülei szeretik, és szívük szerint megfelelő körülményeket biztosítanak neki a fejlődéshez. Csakhogy nem áll módjukban. Ilyen esetekben egy puha ágy, napi háromszori étkezés és szakértő segítség a leckéhez felbecsülhetetlen segítséget jelent. TASNÁDI-SÁHY PÉTER riportja.

Bertalan Lajos,
a micskei
központ egyik
megálmodója

Az Érmelléki Református Diakóniai Alapítvány 2003 óta működő „Sámuel” Szociális Bentlakását a Bihar megyei Micskén Bertalan Lajos és felesége, Bertalan Csilla álmotdák meg, mondhatni szinte a semmiből. A férfi zootechnikus mérnök, az asszony szociális munkás, mindketten régóta foglalkoznak fiatalokkal. „A nálunk lakó gyerekek nagycsaládból származnak, és a szülők anyagi lehetőségei sokszor nem teszik lehetővé, hogy rendszeresen tanulhassanak. Úgy működünk, mint egy kollégium, a tanulók a hétvégét a családjuk körében töltik, hét közben pedig nálunk tartózkodnak, szállást, ételt biztosítunk, illetve segítséget a tanuláshoz. A korskála széles, öttől tizenkilenc éves korig terjed, az óvodásokat és általános iskolásokat itt Micskén írtattuk be, a középiskolások pedig Margittára, illetve Borsra ingáznak. Van egy vállalkozó, aki a faluból egyébként is szállítja a gyerekeket kisbusszal, mi is vele állapodtunk meg” – avat be a bentlakás működésébe Bertalan úr.

A gyerekeket nem taszítja el a családjá, csak nem képesek segítség nélkül a fejlődéshez szükséges ellátást biztosítani

A bentlakó gyerekek mellett húsz micskei diáknak is jut meleg ebéd

Mondjuk a szűrés nagy részét elvégzik helyettünk, hiszen az érmelléki lelkészek, illetve a Diakóniai Alapítvány szociális munkásai küldik hozzánk a gyerekeket, és az előbb említett helyzetektől igyekeznek megkímélni bennünket. Természetesen sok olyan eset is van, amikor a szülő fordul hozzánk. Az szeretném hangsúlyozni, hogy a mi profilunkba tartozó gyerekeket nem taszítja el a családjá, csak nem képesek segítség nélkül a fejlődéshez szükséges ellátást biztosítani. Bár most például van egy olyan kislányunk, akit beadtak hozzánk bennlakásra a szülei, mond-

ván, hogy elmennek Franciaországba dolgozni, csak elfelejtettek hazajönni. Van szerencséje egy nagymama, de neki meg teher a gyerekekkel foglalkozni, szóval nem tudom, mi lesz a vége, egyelőre itt van nálunk, de lehet, hamarosan a Gyámügyhöz kell forduljunk. Érdemes megemlíteni, hogy vannak román gyerekeink is, Micskén viszont nincs román iskola, így az ő integrálásuk sem könnyű feladat.”

Segít a tapasztalat A gyerekek hetven százalékának komoly lemaradásai vannak az iskolákban, mert legtöbbjükkel otthon egyáltalán nem foglalkoztak, ilyen-olyan okból, illetve akad olyan is, akit 10 évesen – amikor a bentlakásba került – írtattak csak be elsőbe. „Ezt a lemaradást nagyon nehéz kezelni, sokszor megfeszülnek a tanítóink, hogy valamit lefaragjanak a hátrányból,” – teszi hozzá Bertalan Csilla. Felmerül bennem a kérdés, hogy mennyire igényel speciális tudást a gyerekekkel való foglalkozás, és ha igen, mennyire állnak rendelkezésre szakemberek: „Kell, vagy kellene speciális tudás, csak nem igazán áll

Szűrés után „Képességek alapján nem zárunk ki senkit, de azért válogatunk – veszi át a szót Csilla asszony. – Az az igazság, hogy a gyerekekkel, az esetek nagyobb részében könnyebb, mint a szülőkkel, jellemzően ők a szűk keresztmetszet. Ha valakivel nem tudunk együttműködni, mert nagyon agresszíven viselkedik, nagyon más irányba húz, akkor inkább nem erőltetjük a dolgot.

rendelkezésre. Két tanító jár hozzánk délutánonként, ők nem vettek részt szakirányú képzésben, viszont most már sok gyakorlati tapasztalat segíti őket a munkában, illetve a szociális vetületét a munkának én magam végzem” – feleli Bertalané.

Gyerkekek helyből is Eddig a bentlakók maximális létszáma 15 fő volt, de nemrégiben kiegészítő tevékenységbe kezdtek: húsz micskei gyereket fogadnak délutánonként napköziben a református egyház támogatásával. Ők is nehéz anyagi körülmények közül származnak, úgyhogy az ő fejlődésükhöz is nagy segítség, hogy meleg ebéd után, jó körülmények között ülhetnek le tanulni segítségével, mielőtt este hazamennének. Ezzel a szülők válláról is nagy teher kerül le, hiszen a legtöbb család rég nem engedheti meg magának, hogy a klasszikus családmodellt követve az anyuka otthon maradjon a háztartást vezetni, viszont a gyerek délutáni felügyeletét csak meg kell oldani valahogy, az utolsó tanórától délután ötig-hatig, amíg valamelyik szülő hazaér. Pedig a micskeiek, a környező települések lakóihoz képest szerencsésnek mondhatóak, a legtöbb szülőnek nem kell ingáznia, hisz van Micskén egy cipőgyár, amely több száz embernek biztosít munkát.

A napközi fejlesztéséhez a „Sámuel” bentlakásnak 15 ezer euró vissza nem térítendő támogatást ítélt meg két évvel ezelőtt, melyet egy EU-komfort fából készült játszótér építésére, a tanulószobát modernizáló szemléltetőeszközök vásárlására, illetve informatikai fejlesztésre fogtak fordítani. Mármost amikor hozzájutnak a pénzhez, a közbeszerzési dossziét többszörre sem sikerült elfogadtatniuk Szatmárnémetiben, a régiós pályázati központban. A konzultánsuk sokszor felküdte javítva az elbírálókhoz, de eddig formai okok miatt mindig visszadobták. Most megint ott van, Bertalanék reménykednek, ezúttal minden rendben lesz.

Könnyen megy a magyar Az ebédlőben beszélgetünk, de befele jövet láttam, hogy az épület hatalmas, kérdésesre Bertalan úr sorolja

Bertalan Csilla. Igazi sikertörténetnek érzik, hogy 12 éve végezhetik ezt a munkát

A beruházásra fele-fele arányban adta össze egy holland alapítvány és maga a holland kormány

a méreteket: a bentlakás emelettel együtt 700 négyzetméter, ebből két rész a gyerekeké (egyik a fiúké, a másik a lányoké, 2-3 ágyas szobákkal), egy pedig a szolgálati rész, itt van az étkező, konyha, illetve a raktárak. „Azt hiszem, igazi sikertörténet, hogy lassan 12 éve végezni tudjuk a munkánkat, és nem adtuk fel – teszi hozzá. – Már az önmagában csoda, hogy a református lelkész hajdani kertjét, amely állami tulajdonban volt, visszaszereztük, 49 évre koncesszióba tudtuk venni, és létre tudtuk hozni ezt a komplexumot. Csak az épület több mint 75 ezer eurós beruházás volt. Azt el kell mondani, hogy a Sámuel bentlakást az egyház ugyan támogatja, de alapvetően önállóak vagyunk. Mondjuk, szerintem az egyházmegye éves költségvetése alig lenne elég ahhoz, hogy működtetni tudjuk az intézményt. Minket 80 százalékban külföldi adakozók tartanak fenn. Már a beruházásra is így lett meg a pénz: fele-fele arányban adta össze egy holland alapítvány és maga a holland kormány, mivel volt erre egy pályázat. Emellett rengeteg segítséget kapunk a mai napig is egy észak-ír úriembertől, aki ezt az otthonos édes gyermekeként kezeli, első perctől fogva támogat bennünket. Vele még 2000-ben találkoztunk, amikor még az egyház alkalmazásában álltam, és az észak-ír presbiteri-

ánus egyházzal közösen szerveztünk Micskén – többek között – angol táborokat. Ő volt az egyik csoportvezető, Norman G. McKinney úr. A barátság, illetve a támogatás azóta is fennmaradt. Rajta kívül is vannak állandó adományozóink, leginkább keresztény bázisú holland alapítványok. A feleségem heti rendszerességgel, aprólékosan tájékoztatja támogatóinkat az itt végzett munkáról, illetve a támogatás elköltéséről. A gyerekek előmeneteléről személyenként is beszámolunk, immár 12 éve. Kezdetek kezdetén volt úgynevezett keresztszülő programunk egy holland településsel, ahonnan több magánszemély is támogatott egy-egy gyereket 10-10 euróval. Ez két-három évig működött, de azután elmaradt, azóta nem is erőltetjük.” A bentlakás munkáját a kezdetektől fogva önkéntesek is segítik. Ők jellemzően Hollandiából érkeznek, ebben az évben viszont egy biharkeresztesi tanító jelentkezett, akinek elhúzódt az államvizsgálója, és amíg a végére jár, szeretett volna elhelyezkedni valahol. Mint Bertalanék elmondják, remekül végzi a dolgát, de a hollandokra sem lehet panasz, egytől egyig nagyon szépen be szoktak illeszkedni, az eddigiek meglepően hamar megtanultak magyarul, és talán a leckeírás kivételével, mindenben remek segítséget jelentenek.

Az energia utat tör magának

A Jónás Vera Experiment zenéjét nehéz lenne besorolni, de hát többek között ez a remek benne. Néha folk, néha pszichedelikus rock, egyszerre '60-as évek és a robogó 21. század. A Londonból nemrég hazatelepült, az Egyesült Államokat Floridától New Yorkig végigkoncertező JÓNÁS VERÁVAL a nagyvárad Moszkva Kávézóban adott koncertjük után Tasnádi-Sáhy Péter beszélgetett.

A zenekar neve Jónás Vera Experiment, a neved utáni szó kísérletet jelent angolul, viszonylag szokatlan választás. Van valami hipotézis, amit igazolni szeretnétek?

Ha a színigazat szeretném mondani, akkor azért hívnak bennünket így, mert három évvel ezelőtt, amikor elindultunk – kicsit még más felállásban – nem jutott jobb az eszünkbe. Persze, ettől még tényleg kísérletezünk. Már önmagában az is érdekes, hogy a csapat működik-e, mert esetlegesen találtunk egymásra. Először Csizmás András bőgősünkkel kötöttem ismeretséget, de abban az időben Londonban tanultam, szóval a kapcsolat nagyobbik része levelezésből állt, küldözgettük a zenéket, aztán a nyári szünetben csináltunk egy koncertet, majd még egyet, és ebből lett egy duó. Ehhez csatlakozott Dész András ütős, először csak ad hoc, de végül velünk maradt. Így jött létre az első verzió a Jónás Vera Experiment-re, ami egyre csak kapta a meghívásokat, többek között a Trafóba, és elindult a dolog. Abban, amit csinálunk, talán az a legérdekesebb, hogy miként tud az akusztikus zene összetételközni az elektronikával, miként tudnak – bár nem szeretem ezt a szót – fuzionálni egymással.

Elég hangsúlyosan használjátok a looper névre hallgató eszközt, aminek nagyjából az a lényege, hogy könnyű vele rövidebb dallamokat, hangszekvenciákat rögzíteni, azután pedig visszajátszani. Néhány éve nagy divat volt, azóta páran rá is untak, neked mi az érdekes benne?

Először is nagyon örülök, hogy eszközt mondtál, és nem hangszert. Van sok olyan szóló művész, aki egészen érdekes dolgokat művel vele, rájátszik, énekel, tapsol, és egymásra teszi a szólamokat, amolyan egy-személyes zenekarként. Én hamar ráunok saját magamra, sokkal érdekesebbnek tartom, hogy miként tud ehhez egy zenekar kapcsolódni. Tehát részemről a többiekkel való közös zenélés a fontos, ez a technika csak egy motívum az egészben.

Azt hiszem, önmagában a felállítás is érdekes. Te énekel, akusztikus gitáron játszol, és van mögötted egy ütős, egy bőgő és egy elektromos gitár. Szokványos dolog ez?

A bőgő miatt kérdezed?

Lehet, ha dzsesszesebbek lennétek, talán nem lenne annyira feltűnő... apropó, be lehet egyáltalán a zenéteket sorolni? Van benne folk, néha dzsessz, párszor tiszta pszichedélia, tulajdonképpen mi ez?

Sok emberhez hasonlítottak már, Joni Mitchelltől Susan Vegáig, pedig egyikőjüket sem igazán hallgatom. Amikor koncertajánlóhoz be kell sorolnom a zenénket, azt szoktam mondani: experimentális popzene. Merthogy szerintem ez teljesen egyértelműen pop, csak ugye van benne az elektromos dolgok miatt egy kis furcsaság. Erről szól ma a világ, nincsenek éles határok, mindenki mindenbe belekóstol egy kicsit, én ezt rendkívüli módon élvezem.

Azért te még mindig rétegzene-ről beszélsz, mert aki tömegekhez akar szólni, jobb, ha bepréseli magát egy kicsi, könnyen dekódolható kockába...ki kell találnia, hogy lehet tizenkétféle módon eljátszani ugyanazt a számot. Nálatok viszont nagy a szórás, tudnék két olyat hozni a mai koncertből is, amiről meg nem mondd, hogy ugyanaz a zenekar. De hát az egyik szám csattanója az: I try to be me, tehát próbálok önmagam lenni.

Amit a számok közti különbségről mondasz, feltehetően tényleg így van, bár én nagyon egységesnek hal-lom, de én benne vagyok, szóval más élmény. Az általam említett szám az egy spoken word darab, amit a londoni metrón írtam, és általam tisztelt nőket sorolok fel benne, akiről szoktam gondolkodni: bárcsak annyira szép lehetnék, mint az Audrey Hepburn, vagy olyan jól festenek, mint Frida Kahlo, viszont ugye ők is attól lettek azok, akik, amiért önmaguk tudtak lenni, szóval ha hasonlítani akarok hozzájuk, nekem is ezt kell tennem elsősorban. Mondhatni terápiás céllal született ez a dal.

Elöl áll egy nő, három pasi mögötte, ez mifelénk még mindig feltűnően emancipálnak számító dolog, jóllehet a világ nyugatabbi végén természetesen. Fontos neked a női vonal?

Én nagyon szeretek nő lenni, és dolgozni ezekkel a fiúkkal, nem érzek olyan különbséget, ami miatt kevesebbnek kéne éreznem náluk magam szakmailag vagy bárhogy, de részük-ről sem merül fel ilyen közelítésmód. A közönségből sokszor jön, hogy nő vagy, meg énekel, meg gitározol, meg még a gombokat is tekergeted azon a kütyün, ez milyen érdekes, alkalomadtán Londonban is hallok ilyen hangokat, ahol szintén van egy zenekarom. Az tény, hogy nagyot kellett ehhez ugranom, mert izgulós vagyok, a fiúk a tanúk rá, minden koncert előtt átélek egy kisebb halált, de azt érzem, hogy ezt kell csinálnom, hiszen már gyerekkoromban Halász Juditra léggitároztam.

Feltehetően nem te vagy a föld egyetlen Jónás Verája, viszont a többiek közül viszonylag kevésnek van Londonban is együttese a magyarországi mellett, meg nem feltétlenül koncertezik végig a keleti partot az Egyesült Államokban. Elmeséled ezeket a külföldi kalandokat?

Amikor leérettségiztem, még nem tudtam, mit szeretnék kezdeni az életemmel. Tény, hogy mindig szerettem

**Izgulós
vagyok,
a fiúk
a tanúk rá,
minden
koncert előtt
átélek egy
kisebb halált**

Jónás Vera:
„Izgulós vagyok,
minden koncert
előtt átélek egy
kisebb halált”

FOTÓ: UNGVÁRI OSZKÁR

szerepelni, próbálkoztam színészet-
tel, táncoltam, konferáltam, de pálya-
választás előtt begörccsöltem. Végül
az ELTE-re mentem antropológiára,
ahol 2009-ben diplomáztam. Ez fé-
lig az én nyusziságom, meg a szüle-
im is mondták, legyen egy normális
papír a kezemben, aztán majd lehet
csinálni mindenfélét. Ettől függet-
lenül azok az évek sem teltek hiába,
akkor kezdtem szolfézásra járni, éne-
kelni, zongorázni, el kellett foglaljam
magam, mert utáltam az egyetemem.
Ez után viszont azt mondtam, bele-
vágok, van egy német barátnőm, aki
már korábban csábított Londonba,
így elutaztam. Amint a repülő letette
a kerekeit, én belezúgtam a városba.
A barátnőm akkor egy érdekes suliba
járt, úgy hívják LCCM – London
Center of Contemporary Music. Na-
gyon megtetszett, beiratkoztam. Az
a remek benne, hogy ének szakon
természetesen tanultuk az alapdol-
gokat, hangképzés és a többi, viszont
azt mondják, a zenészek kisebb ré-
sze lesz valamilyen rocksztrár, érde-
mes egyéb praktikus dolgokkal is meg-
ismerkedni. Ilyenek a hangszerelés,
vokálozás, dalszerzés, reklámszene,
filmzene. Voltak osztálytársaim, akik
eltávolodtak a színpadtól, az egyik-
nek a filmzene lett a heppje, teljesen
elmélyedt ebben.

Én például a dalszerzéshez, mint
tantárgyhoz kifejezetten szkeptiku-
san álltam, egyrészt mert addig is
csináltam, másrészt nem vagyok egy
akadémikus alkat, inkább intuitívve kö-
zelítek mindenhez. Ha túl sokat tudok
valaminek az anatómiájáról, eltűnik a
varázs. Ehhez képest utolsó évben ezt
választottam főtárgynak, és nagyon
hasznos volt. Iszonyat mennyiségű
szöveget kellett kinyomni magunk-
ból, és ez hatalmas lendületet adott.
Ennek is köszönhető, hogy még a suliban
alatt lett kint egy zenekarom, meg
ugye Pesten formálódott a Jónás Vera
Experiment, és azóta is tart mindkettő.

De most Budapest a bázis, ugye?

Igen, de maximum háromhavon-
ta megyek Londonba is, és akkor ott
koncertezünk, néha színpadon is fellé-
pek.

*Ez mégis hogy megy? A londoni
klubok nem szokták tudtommal üldöz-
ni az embert, hogy gyere már.*

Tényleg nem, iszonyatosan nyo-
mulni kell, bombáznai az embereket
e-mailekkel, bár szerencsém van,
hogy van pár koncertszervező, aki
ránk kapott, és hívnak folyton vala-
hová.

*És hogy jött Amerika a képbe? A
honlapodon olvastam, végigturnéztad
a keleti partot.*

Van egy tehetség-program, az a
neve, hogy OneBeat, ezt az ameri-
kai külügyminisztérium finanszíroz-
za. Kiválasztottak 32 zenészt a világ
minden tájáról, és elvittek minket az
USA-ba. Floridában volt egy kéthetes
ismerkedés, végeláthatatlan együttze-
néssel, kísérletezéssel, aminek ered-
ményeként összeállt egy elég izmos
koncertprogram, amit végigvittünk
16 helyszínen Floridától New Yorkig.
Mondanom sem kell, hatalmas él-
mény volt, már csak azért is, mert csak
öten voltunk európaiak, ezen kívül az
indonéz gamelán művésztől a kenyai
rapperig mindenféle náció és stílus
képviseltette magát. Rengeteg impul-
zus ért. A szervezőkkel most is kap-
csolatban vagyunk, nyáron volt egy
közös projektünk Magyarországon.

*Nem akarlak közéleti témába
kergetni, de mennyire működik ez a
nyitott kísérletezősdi ma Magyaror-
szágon, van erre kereslet?*

Azt hiszem a nagyok, akikről
tudjuk, hogy miként futottak be, pont
olyan járatlan úton keresgéltek, mint
most mi. Utólag tudjuk csak, hogy
mi hová vezetett. Tény, hogy nehéz,
néha úgy érzem, egyenként gyűjtjük
be az újabb rajongókat, de folyton
gyarapodik a projekt, ez biztos. Van-
nak hangok, hogy nem elég pop, nem
elég elszállt, nem elég rágó-gumi, de
engem ez nem érdekel, nyomni kell
és kész. Három év alatt összehoztunk
egy nagylemezt, játszottunk a Trafó-
ban, a Művészetek Palotájában, most
lesz egy kislemezünk, folyamatosan
nyomni kell az energiát, és az utat tör
magának, ez ennyiből is látszik.

Főállású zenész vagy?

**Folyamato-
san nyomni
kell
az energiát,
és az utat tör
magának**

Abszolút. Vannak a zenekaros
fellépések az Experimenttel, meg kint
Londonban, ezen kívül az sem zavar,
ha céges rendezvényre kell menni.
Néha írok ide-oda dalszöveget, ez
jó a jogdíj miatt. A főiskolán tanult
mentalitással próbálom kitapasztalni,
hányféle dologból lehet felépíteni egy
zenész egzisztenciát, egyelőre úgy
látszik, működik.

A macska is hazudik

Tennessee Williams *Macska a forró bádogtetőn* című darabja első látásra egy nem túl komplikált családi komédia, amely azonban előrehaladtával egyre inkább családi drámába, végül tragédiába torkollik – amolyan műfaji „bildungstheater”. Az alapanyag komplex és kifejtett társadalmi érzékenységről árulkodik. Victor Ioan Frunză rendezése azonban túlegyszerűsít, ami az előadás kárára megy. IVÁCSON ANDRÁS ÁRON kritikája.

A történet egy krízisben lévő déli államokbéli család egyetlen estéjét mutatja be, különösen a fiatalabb fiú, Brick (Kónya-Ütő Bence) és felesége, Margaret, Maggie, a macska (Benedek Ágnes) egymáshoz, valamint Brick családjához fűződő viszonyát részletezi. A kérdéses estén családi összejövetel van, megünneplik egyrészt a családfő, Big Daddy Pollitt (Szakács László), „a déli államok legnagyobb gyapotföldesének” kifejezetten jónak mondható orvosi eredményeit, másrészt a születésnapját. A történet vezérszála kettős: egyrészt Brick fokozódó alkoholizmusa, másrészt könyörtelen ridegsége Maggievel szemben, aki viszont a végtelenségig szereti őt, és mivel szegény családból származik, mindent megtesz, hogy Big Daddy vagyonát férjé-
ura kapja meg, ne a testvére, Gooper (Diószegi Attila), és annak felesége Mae (Gajzágó Zsuzsa).

A darab Williams kedvencei közé tartozott, így rengeteg olyan téma kerül terítékre, amelyeket ő nem csak saját munkássága keretében, de univerzálisan is fontosnak tartott: a társadalmi morál esetlegessége és kétszínűsége, a kapzsiság határtalansága. A felszínesség álmélységekbe, illetve mélységecskébe van csomagolva, a hazugság általános társadalmi elfogadottsága tény, minden morális tiltás ellenére. Ezek mellett feltűnik néhány perifériális tematika is: társadalmi és egészségi leromlás mintegy párhuzamosan, a szexuális vágy mindent felőrlő hatalma, az ebből következő elfojtások, valamint

Williams cinizmusát mutatja, hogy a családi drámát éppen egy hazugság simítja el

a halálhoz való különböző viszonyulások. Annak ellenére, hogy a darab legelszántabban a hazudozás ellen szól, Williams cinizmusát mutatja, hogy a családi drámát éppen egy hazugság simítja el, ha nyilvánvalóan nem is oldja meg végérvényesen.

FOTÓK:
SEPSISZENTGYÖRGYI
TAMÁSI ÁRON SZÍNHÁZ

Szerzői cinizmus Brick, az alkohosista ex-futballista, aki Skipper nevű barátja öngyilkossága után kevés egyebet tesz, mint napról-napra betegre issza magát és próbálja túlélni Maggie szerelmes ostromait. Amint kiderül, ő és Skipper gyerekkori barátok voltak és elválaszthatatlanságuk több szempontból is a darab sarokpontja ugyan, a rendezés viszont szinte csak erre koncentrál, ami egyoldalúvá teszi az egész előadást. Brick alkoholizmusának kezdete egybeesik Skipper öngyilkosságával és a Maggie-vel való egybekelésével, amely kettős esemény olyan komplikációkat és konfliktusokat szül, amelyek egész további életükre és a darab időtartamára is kihatnak, kapcsolatuk életben tartása elsősorban Maggie szerelmének és konokságának köszönhető. Egy ilyen környezetben, ilyen alakokkal, ki lehet a családban az egyetlen „igaz ember”? A darab válasza erre olyan váratlan, hogy manapság is meglepőnek tűnik, nemhogy eredeti, 1955-ös ősbemutatóján. (Ez pedig sokat elmond a fentebb említett társadalmi erkölcsök fejlődéséről is, de ez már más lapra tartozik).

A díszlet dominál Victor Ioan Frunză rendezése akkor is vontatott az előadás első felében, ha maga a darab is egyetlen térben, Brick és

Maggie szobájában játszódnak. A nyitójelenet egy hosszú párbeszéd közöttük, de talán mégsem kellett volna ezt annyira elnyújtani, vontatottá tenni, a fölösleges szünetek, játékok a feszültség rovására mennek.

Az előadás második fele viszont olyan tömény eseménysor, amely során a néző (aki esetleg nem olvasta a darabot) csak úgy kapkodja a fejét, hogy mi is történik, ha épp el nem veszti a fonalat. Ez a felosztás lehet rendezői koncepció is, ám ebbe a második részbe annyi minden belezúfolódik, hogy néha nehéz kibogozni a szálakat, annál inkább azt, hogy a karakterek között miként alakulnak a viszonyok. Egyedül Brick marad mozdulatlan pont az előadásban, aki köré az egész káosz szerveződik. Ugyanakkor a színészek probléma nélkül megoldják a váltásokat, különösen Kónya-Ütő Bence a folyamatosan irritált, idegrendszeri alkoholisták Brick szerepében nagyon jó. Szakács

László az előbb magabiztos, majd a végletekig csalódott Big Daddy családfőt, Benedek Ágnes a mindenre kész és hajthatatlan Maggie-t alakítja hitelesen. A többiek lekicsinyített szerepükben is kifogástalan alakítást nyújtanak mindannyian.

Az előadás díszlete annyira monumentális, hogy ahhoz képest, hogy egyetlen szobát kellene mintáznia, teljes mértékben dominálja, sőt elnyomja az összképet. A színpad egyik sarkában történik a cselekmény adott eseménysora, mégis a másik sarokba húz a szemem, mert valami részlet felkelti az érdeklődésem a díszlet azon részén. Nem feltétlen komplex, vagy sok tárgyból álló díszlet, viszont annyira erőteljes színvilágában, berendezésében, hogy sok esetben a színészek elvesznek benne, miközben a tömegjelenetekben meg szűkösnek tűnik amiatt, hogy annyira domináns jellegű, hogy megfojtja a cselekményt. Ez még akkor is zava-

ró, ha figyelembe vesszük, hogy egy múlt század eleji, felsőosztálybeli, dúsgazdag mágnás családi házának hálósobájáról van szó. Azon túl, hogy lentről nézve azt a benyomást kelti, hogy befejezetlen a színpadi tér, esetleg a Pollitt család házának nincs teteje. Ugyanakkor számomra a díszlet jobboldala teljesen rejtély maradt, mivel nem tudom sehová tenni, hogy egy hálósobában miért van színházi ülőhelyekre emlékeztető, emelkedő széksor, hacsak nem azért, hogy szimbolizálja Brick és Maggie magánéletének családjuk előtti „közszemlére tételét” (amit amúgy sem a darab, sem az előadás egyéb mozzanata nem indokol, így céltalannak látom). Ám ez már a harmadik irány, amelyben a tér szemmel láthatóan elhagyja a színpadot. Felfele „végtelen”, balra erkély nyílik, ami ismét – karzat híján – „végtelen”, végül pedig jobboldali irányba a széksor szintén a színpadon kívül ér véget. Mindez elsősorban azért zavaró, mert Tennessee Williams darabja egy hiperrealista mű reális térkonceptióval.

Pozitívuma az előadásnak, a Gooper és Mae gyerekeit alakító gyerekszereplők tudták a szövegüket és a dalokat, a rendező problémamentesen tudta játszani a kicsiket. Ami, mint tudjuk, nem könnyű feladat.

Annak ellenére, hogy felemás szájjal jöttem ki az előadásról, nem bántam meg, hogy részese voltam. Maga a darab és az általa tematizált társadalmi jelenségek bemutatása, valamint a színészi játék bőven megérte azt a két órát, amelyet rászántam.

Az előadás második fele olyan tömény eseménysor, amely során a néző csak úgy kapkodja a fejét, hogy mi is történik, ha épp el nem veszti a fonalat

Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház

Tennessee Williams: Macska a forró bádoggal

Rendező: Victor Ioan Frunză
Díszlet és jelmeztervező: Adriana Grand m.v.
Dramaturg: Nagy B. Sándor
Színpadi változat: Victor Ioan Frunză, Nagy B. Sándor
Fordító: Bánay Geyza
Hegedűs: Szócs-Torma Márton

A jó irodalom mentális kábítószer

Metafizikai témaválasztás, mitológiai szereplők, különböző irodalmi tradíciók ötvözése, a szubjektum erőteljes jelenléte, Adyhoz hasonló fenség-érzet iróniával fűszerve – mindez lehet-e szellemi kábítószer a 21. században, sikerül-e az olvasóval szövetségre lépni – Karácsonyi Zsolt legújabb versei voltak az évadnyitó Bretter Kör terítékén.

Több szempontból is rendhagyó volt a Bretter György Irodalmi Kör legutóbbi ülése, amelyre a Bulgakov Kávézó nagy pincéjében került sor. A helyszínválasztás objektív okok miatt történt, hiszen az emeleti terem, az Irodalmi Szalon éppen felújítás alatt van. Mindez adott egy kis pikantiát az estnek, mintha a versek hangulatához szeretett volna idomulni a sejtelmes, finom pincei félhomály, valamiféle átmenetet sugallva alvilág és fenti világ között. A meghívott szempontjából is formabontó volt a Bretter-ülés, hiszen a körökön pályakezdő alkotók mutatják be műveiket, s ezt véleményezik a szakmában már jártasabb kollégák. Ezúttal viszont rangidős költő hozta el legújabb verseit, **Karácsonyi Zsolt** egykori Bretter alapító tag és elnök, a Helikon főszerkesztője úgy gondolta, szemlére bocsátja költeményeit.

Miután bejelentették, hogy a Bretter Körnek idéntől **André Ferenc** az elnöke, az alelnöki feladatokat pedig **Horváth Előd Benjamin** látja el, a meghívott belekezdett a versek fölolvasásába. Két verstömböt hallgathattunk végig, az első adag után következett **Horváth Előd Benjamin** vitaindítója.

A méltató szöveg szerint Karácsonyi Zsolt költészete nem evilági költészet, és mégis teljes mértékben az. Nehéz eldönteni, hogy a költő azt próbálja sugallni ezekben a szövegekben, hogy korcs világban élünk, nekünk végre befellegzett. És mégis, milyen gyönyörűek vagyunk így, majmok a köszörűkövön. Vagy azt, hogy ebben a romlásban, ebben a sötétségben és áttörhetetlen vonalvilágban találhatjuk meg egyedül az igazi és hiteles feloldozást, szabad verset a

lezártságban. Vagy talán nem is próbál sugallni semmit, csak elnéz a Bahcsi-szerájig, és megfesti. Utazik és nézi a tájat, mintegy tudomásul veszi. Úgy csodálkozik rá, mint egykor az ókorban a gondolat első elemzői, új világra, de közben a csodálkozása mögött van valami furfang, valami cinkosság, valami olyasfajta zsigerből jövő irónia, ami már nem a régieké. Vagy mégis? Úgy csodálkozik, hogy tudja, nem szabad többé meglepődni semmin.

A méltató szöveg után a meghívott egyebek mellett fölolvasta a *Lezárt szabadvers* című művét, amely igazi emelkedett hangulatot teremtett, olyanynira, hogy úgy tűnt, a versekhez senki sem fog hozzászólni.

Kis hatáskör után mégis elkezdődött a vita. Karácsonyi versein nehéz lenne fogást találni, meg nem is ez volt a szándék, mégis sikerült rátapintani a költemények Achillesz-sarkára.

Elsőként **Szántai János** prózaíró ragadta magához a szót. Számára a metafizikai témák kissé ijesztőek. Ambivalens viszonya van a corpusszal, kicsinek és szerencsétlennek érzi magát a versekkel szemben, szereti őket, ugyanakkor fél is tőlük. Úgy véli, Karácsonyi „fenséges költő”, akárcsak Ady.

Horváth Előd Benjamin szerint ez nem igaz, mert Karácsonyi „földhözragadtabb fenség”, mint Ady, hiszen tudja, hogy a huszadik századnak vége van, és fenségek nincsenek. A költő erénye, hogy fufanggal, cinikussággal, iróniával élve versel. Játsszik velünk, felépíti, majd lerombolja a fényt.

Zsigmond Andrea egyetemi oktató szerint a meghívott a rabság és a

szabadság fogalmainak feltárása által a teljességre törekszik. A zöld, a tenger, a vonal visszatérő motívumok ebben a lírában, ezek teszik különlegessé a verseket. Zavarja viszont a rímhasználat, visszatetszőek a ragrímek (tavasz-talan-hasztalan).

Bréda Ferenc író, költő, esztéta mindezt azzal magyarázta, hogy a régi magyar irodalom képviselői is előszeretettel használnak ragrímeket, nem beszélve huszadik század klasszikusainkról, s mindez a kortárs kollégáktól sem áll távol.

Karácsonyi többféle költészeti hagyományt ötvöz, komplex „lírai koktéllal” van dolgunk, a régi magyar irodalom hagyományai, az arab költészet, az antik líra, a különféle mitológiai utalások mind föllelhetők benne. Az esztéta szerint Karácsonyi transzcendens lírát művel, különböző világok között hajózik, ezért olykor az az érzésünk, nagyobb az üzenet, mint amit a nyelv elbír. A ritmusnak, az ismétlésnek vagy akár a ragrímnak is megvan a maga szerepe, elvárászolják az olvasót, beviszik a szövegbe.

Bréda szerint a jó irodalom mentális kábítószer, a Karácsonyi féle lírától más dimenziókban mozgunk mi olvasók, „be tudunk tőle rúgni”. Mi sem bizonyítja ezt, hogy a felolvasás alatt légyzümmögésnyi neszt sem hallottunk a teremben.

Az utolsó szó jogán Karácsonyi elmondta: úgy érzi, mindig a szerző a törpe, aki az olvasó vállán ül és nem fordítva. A ragrímek használata szándékos, amiképp a nyelvezet is.

Visszaemlékezett az első Bretterre, ami 1996-ban a Bölcsészkar Brassai-termében zajlott. Orbán János Dénes írta a versekhez a vitaindítót, ami önmagában is sokat jelentett egy fiatal költő számára. Kemény idők voltak, úgy szétszedték a pályakezdők verseit, hogy kő kövön nem maradt, ő viszonylag szépen „túlélte”, s a kritikák mellett kapott pozitív visszajelzést is.

Karácsonyi végül elmondta egyik korábbi, *Francia levél* című versét, amely remek befejezése volt a rendhagyó estnek.

Karácsonyi Zsolt felolvas a Bulgakov pincéjében. Komplex lírai koktél

Úgy érzi, mindig a szerző a törpe, aki az olvasó vállán ül és nem fordítva

Szervező
RIF

Szexi

KÖZGAZDASÁGTAN

... mert a közgazdaságtan igenis szexi!

Nem csak közgazdász hallgatóknak!

2014. November 29. • www.konferencia.rif.ro

Partner
Rajk

erdelyiriport.ro

Új arculat, önálló tartalmakkal Naponta friss hírkommentek

erdelyi
riport

Szabad sajtó Erdélyből,
nem csak erdélyieknek

LAPZÁRTA | POLITIKA | GAZDASÁG | RIPTORT | INTERJÚ | TÁRSADALOM | KULTÚRA | THÁLIA | PUBLICISZTIKA | PORTRÉ | ARCHIVUM | GALÉRIA

CSENDES LÁSZLÓ az öt évvel ezelőtti lemondásáig két és fél éven át a Securitate Irattárát Vizsgáló Országos Tanács (CNSAS) elnöke is volt. Jelenleg a harmadik mandátumát tölti az intézménynél, amely az utóbbi időben kiszorult a média érdeklődési köréből. A **Cseke Péter Tamás**nak adott interjúból azonban kiderül, hogy a kommunista titkosrendőrség működésének feltárása nem állt le.

Társadalom

TOVÁBB

Csőbe zárt fájdalom szexszel, droggal, rock 'n' rollal (IFESZT – 3. nap)

A fesztivál harmadik napján elrepültünk a kicsit egyhangú Arab Éjszakába, de a jól bevált szex, drogok és rock 'n' roll kombináció, felütve némi istenekkel biztosította a katarzist. **Simon Judit** beszámolója.

Thália

TOVÁBB

Pomádé király eltáncolt meséje

A hatéves, aki megbabonázva nézte a Nagyváradi Táncegyüttes Pomádé király új ruhája című előadását, a vége felé önfieledten felkiáltott: ez olyan, mint a valóság. Igaza van, a táncszínházi előadás tényleg napjaink pojkáiról szól. S akinek nem tetszik a munkáját, azonnal megsemmisítik a művészt. Az utolsó előadását nem...

IMPRESSZUM | SZERZŐSÉGI JÓHATÁR

Hír plusz komment

Ismét módosulhat a tanügyi törvény

Agerpres - Ismét módosítana a tanügyi törvényen Remus Pricopie oktatási miniszter. A tárcavezető úgy fogalmazott: csak arra vár, hogy lejárjon az államfőválasztás és lenyugodjanak a politikai kedélyek. Az Agerpres által idézett miniszter pénteken azt nyilatkozta, hogy a tervbe vett módosítások a jelenlegi törvény tökéletlenségeit javítanák ki, nem érintenék majd a diákokat, csak a tanfelügyelőségeket és az iskolaigazgatókat. Nem részletezte azonban, hogy milyen változtatásokra gondolt. Mint mondta, a módosításokat januárban becsatná a közvitára az oktatási tárca. „Természetesen nem olyan változtatásokra gondolunk, amelyekkel a feje tetéjére állítjuk az egész tanügyi rendszert. Csupán koherensebbé tennénk a tanügyi törvényt” – jelentette ki Pricopie.

Cs. P. T.: Szeretnénk arra emlékeztetni a minisztert, hogy a tanügyi törvényt éppen a sorozatos módosítások tették inkohereenssé.

Műzli

Varró Dani, a bomlasztó

Varró Daniról gondoltam volna kábé utoljára, hogy képes felháborodást kelteni, oszt tessék, mégis kész a világra szóló botrány. Történt ugyanis, hogy a még mindig fiatal költő, pár évvel az után, hogy érettségi tétel lett Magyarországon, bekerült az ötödik osztályos olvasókönyvbe, így a gondos, irodalomértő és szerető szülők, akik eddig csak valami különös véletlen folytán siklottak el munkássága felett, felfedezték az írományait, és kikelték

erdelyiriport.ro

Szabad sajtó Erdélyből, nem csak erdélyieknek